

**Univerzita Karlova v Praze**

**Husitská teologická fakulta**

**Bakalářská práce**

**Srovnání základních věroučných dokumentů CČSH a ČCE**

**The Comparison of the basic doctrinal Documents CČSH and ČCE**

**Vedoucí práce:**

**Doc. ThDr. Jiří Vogel, Th.D.**

**Praha 2012**

**Autor:**

**Michal Vejvoda**

## **Poděkování**

Na tomto místě bych rád poděkoval panu Doc. ThDr. Jiřímu Vogelovi, Th.D. za vedení práce, čas ztrávený při konzultacích a cenné rady.

## **Prohlášení**

Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a literaturu. Současně dávám svolení k tomu, aby tato bakalářská práce byla umístěna v Ústřední knihovně UK a používána ke studijním účelům.

V Praze dne 27. června 2012

Michal Vejvoda

## **Anotace**

Bakalářská práce „Srovnání základních věroučných dokumentů CČSH a ČCE“ si klade za cíl porovnat základní věroučné dokumenty Církve Československé husitské a Českobratrské církve evangelické. Pojednává krátce o kořenech obou církví, o způsobu vzniku a autorech základních věroučných dokumentů, kterými jsou Základy víry Československé církve a Zásady Českobratrské církve evangelické. Srovnání se děje v širším kontextu dalších pramenů, které pocházejí od obou hlavních autorů, dalších členů autorských týmů nebo v rámci pozdějších dokumentů vzniklých v prostředí obou církví. Srovnávání probíhá po jednotlivých teologických okruzích Základů víry Československé církve. Cílem je posouzení míry věroučné blízkosti a promyšlení významů svébytných věroučných důrazů. Získaných poznatků je dále možno využít v rámci ekumenických vztahů.

## **Klíčová slova**

Věřoučné dokumenty, Českobratrská církev evangelická, Církev československá husitská, srovnání, víra.

## **Annotation**

The goal of bachelor's project „The Comparison of the basic doctrinal Documents CČSH and ČCE” is to compare the basic doctrinal documents of Czechoslovak Hussite Church and Evangelical Church of Czech Brethren. It briefly touches the roots of those churches: talks about the different ways of their creations and about the authors of the basic theological documents, those actually are The Elements [ Basics] of Faith Czechoslovak Church and The Principles of the Evangelical Church of Czech Brethren. The comparison is in the broader context of other sources, either directly from both main authors, or teams of authors within the frame of later documents of those churches. The comparison has been done in specific particular theological areas of fundamental basis of the Czechoslovak Church Faith.

The aim is recognition of theological closeness and consideration of the meaning in particular specific theological aspects. The gain piece of knowledge may well be used as within ecumenical relations.

## **Keywords**

Doctrinalal documents, Evangelical Church of Czech Brethren, Czechoslovak Hussite Church, Comparison, Faith.

## Obsah

Úvod.....	8
1. Věřoučné dokumenty CČSH a ČCE.....	9
1.1 Pojem a konkretizace dokumentů.....	9
1.2 Českobratrská církev evangelická a Církev československá husitská.....	9
1.2.1 Českobratrská církev evangelická.....	9
1.2.2 Církev Československá husitská .....	10
1.3 Zásady Českobratrské církve evangelické.....	11
1.3.1 Vznik Zásad Českobratrské církve evangelické .....	11
1.3.1 Krátce o autorovi Zásad Českobratrské církve evangelické .....	13
1.4 Základy víry Československé církve .....	15
1.4.1 Vznik Základů víry Československé církve .....	15
1.4.2 Krátce o autorovi Základů víry Československé církve.....	16
2. Základní teologické okruhy věroučných dokumentů .....	17
2.1 Struktura věroučných dokumentů a zvolený postup .....	17
2.2 O církvi.....	17
2.2.1 Vznik a počátky církve.....	17
2.2.2 Církev Kristova, církev Boží.....	18
2.2.3 Jednota a rozdělení církve.....	21
2.2.4 Postavení obou církví v rámci Boží církve dle jejich sebepochopení.....	24
2.3 O Božím Slovu čili zjevení.....	27
2.4 O víře.....	33
2.4.1 Víra, Vyznání víry.....	33
2.4.2 Bůh.....	35
2.4.3 Ježíš Kristus.....	36
2.4.4 Duch svatý.....	38
2.4.5 Život věčný.....	39
2.4.6 Stvoření, Boží obraz v člověku, hřích, vina.....	41
2.5 O Božím přikázání.....	43
2.6 O modlitbě.....	44
2.4 O svátostech.....	45
Závěr .....	49
Použitá literatura .....	50
a) Prameny:.....	50
b) Sekundární literatura:.....	50
c) Užité encyklopedie a slovníky: .....	51
d) Elektronické dokumenty nebo jejich části:.....	51

## **Seznam zkratek:**

CČSH.: Církev Československá husitská  
čs.: československá  
ČCE.: Českobratrská církev evangelická

# **Bakalářská práce**

## **Srovnání základních věroučných dokumentů CČSH a ČCE**

### **Úvod**

Bakalářská práce Srovnání základních věroučných dokumentů CČSH a ČCE si klade za cíl porovnat základní věroučné dokumenty obou církví v jejich základních teologických okruzích, zhodnotit míru podobnosti věrouky v jednotlivých těchto bodech, případně podchytit a popsat výraznější rozdíly.

Metoda porovnání vychází ze členění základních teologických okruhů Základů víry Československé církve, do kterých jsou promítnuta související nebo totožná témata Zásad Českobratrské církve evangelické.

Vzhledem k tomu, že jsem přesvědčen, že tyto dva církevní útvary mají k sobě v rámci českých zemí teologicky i jinak nejblíže, myslím že může i tato práce být příspěvkem k lepšímu vzájemnému porozumění a také jedním z podnětů pro hledání společných východisek při budování ekumenických vztahů.

Téma své bakalářské práce jsem si vybral na základě svého dlouholetého zájmu o problematiku věrouky různých církevních organizací a náboženských společností a také proto, že jsem členem Českobratrské církve evangelické a teologii Církve československé husitské studuji.



# **1. Věřoučné dokumenty CČSH a ČCE**

## **1.1 Pojem a konkretizace dokumentů**

Tato práce má za účel porovnat základní věroučné dokumenty Církvě Československé husitské a Českobratrské církve evangelické. Nejprve je třeba si ujasnit, co rozumíme základními věroučnými dokumenty – jsou to dokumenty vyjadřující a shrnující obsah církevního učení, chápání víry a jejích jednotlivých pojmů v rámci církve a sloužící jako základ pro výuku náboženství. Věřoučnými dokumenty, kterými se bude zabývat tato práce jsou Základy víry Československé církve a Zásady Českobratrské církve evangelické.

Pro přiblížení prostředí vzniku obou dokumentů následuje pojednání o církevních útvarech, na jejichž půdě vznikly a o způsobu jejich vzniku, včetně údajů o jejich hlavních autorech.

## **1.2 Českobratrská církev evangelická a Církev československá husitská**

### **1.2.1 Českobratrská církev evangelická**

Českobratrská církev evangelická vznikla v roce 1918 sloučením bývalé Evangelické církve helvetského vyznání a Evangelické církve augsburského vyznání. K nově vzniklé církvi se tehdy přihlásili všechny sbory obojího vyznání, s výjimkou německých sborů, které vytvořili Německou evangelickou církev.

Před sloučením převažovaly sbory helvetského vyznání, což dalo reformovaný charakter i celé nově vzniklé církvi. Luterské tradice se zachovaly jen regionálně, zejména v oblasti severovýchodní Moravy

Církev se přihlásila k české reformaci přijetím dvou konfesí: České z roku 1575 a Bratrské (v Komenského edici z roku 1662). Na doklad, že úmyslem nebylo založení české národní církve, se přihlásil generální sněm v roce 1918 zvláštní rezolucí také k odkazu luterskému a kalvinistickému. V roce 1945 církev přijala augsburskou a druhou helvetskou konfesi. Celkový ráz církve však zůstává převážně kalvinistický s vlivy tradice lidového písmáctví.

Zřízení církve je založeno na presbyterně – synodních zásadách. V čele jednotlivých farních sborů stojí staršovstvo spolu s farářem, kteří jsou voleni všemi členy sboru. Vyšší správní jednotkou je seniariát, spravovaný na stejných principech. Práci celé církve řídí

synodní rada vedená synodním seniorem a synodním kurátorem. Nejvyšším orgánem církve je synod, který je složen z volených zástupců.<sup>1</sup>

### 1.2.2 Církev Československá husitská

Církev československá husitská (původně Církev československá) byla založena 8. ledna 1920 skupinou reformně smýšlejících duchovních vedených Karlem Farským, kteří neuspěli s oficiálními pokusy o reformu katolické církve. Konkrétními reformními požadavky byly: bohoslužba v národním jazyce, manželství kněží a demokratizace církevní správy.<sup>2</sup>

Nová církev se prakticky utvářela v tradiční katolické struktuře, která však byla zásadně demokraticky přetvořena. Nejprve se snažila získat pro své biskupy svěcení do takzvané apoštolské posloupnosti. Ke zlomu došlo na sněmu v roce 1924 na základě prohlášení Karla Statečného: „Není nám zapotřebí utíkat se o patronát ani k církvi katolické, ani ruské, ani srbské, ani anglikánské, nýbrž potřebujeme přijati z rukou národní církve nádherný onen poklad našich otců“<sup>3</sup> Dále orientaci církve formuloval takto: „Dovolujeme si prohlásit, že fundamentální náš program zní: Dokončení české náboženské reformace.“ Směřování církve bylo dále vymezeno heslem o „naplňování současného mravního snažení a vědeckého poznání duchem Kristovým“, které bylo umístěno v záhlaví Ústavy.

Zakladatelé nacházeli inspiraci v nábožensko-obrodných snahách v českých dějinách, cyrilometodějstvím počínaje. Zejména chtěli navázat na reformní snahy v českém katolictví 19. století, na hnutí tzv. katolického modernismu a na husitskou a českobratrskou tradici. Tato velká inspirační šíře byla spojena s různými motivy a vedla mimo jiné ve 20. letech dvacátého století k takzvané pravoslavné krizi. Jejím výsledkem je odchod biskupa Matěje Pavlíka a skupiny shromážděné kolem něho a jejich přechod k pravoslavné církvi.

Nauka Československé církve byla zachráněná před desintegrací do značné míry vlivem liturgického řádu patriarchy Farského, založeného na klasickém trojičním a christologickém půdorysu.<sup>4</sup> a také vlivem tezí shrnutých v Učení náboženství křesťanského, které byly schváleny na prvním řádném sněmu Československé církve v roce 1931. Učení náboženství křesťanského bylo v jistém smyslu ideovým předchůdcem pozdějších Základů víry.

<sup>1</sup> FILIPI, Pavel . *Křesťanstvo: Historie, statistika, charakteristika křesťanských církví*. 3.upravené vyd. Brno: CDK, 2001.s.177-178. ISBN80-85959-80-1

<sup>2</sup> FILIPI, Pavel . *Křesťanstvo*. s. 174

<sup>3</sup> SALAJKA, Milan. *Portrét Církve Československé husitské*. Praha: CČSH, 2007.Blahoslav. s. 20. ISBN 80-7000-876-8

<sup>4</sup> FILIPI, Pavel . *Křesťanstvo*. s. 175.

Dále se zejména v období druhé světové války prohlubovala práce s biblí, což vedlo až k zastávání vyhraněné „biblické teologie“, mající za výsledek mimo jiné i vypracování Základů víry Církve československé.<sup>5</sup> V dalších letech pak dochází k procesu zpřesňování a ujasňování učení, které vede později k jejímu včlenění do rodiny církví protestantských, což je potvrzeno i jejím přijetím do společenství církví Leuenberské konkordie v roce 1994.<sup>6</sup>

Přitom však Církev československá husitská zachovává určitý specifický důraz, který spočívá v otázce nejvyšší autority, kterou není ani Bible v doslovném znění, ani učitelský úřad církve, ale Duch Kristův, který je Písmem sice dosvědčený, ale není v něm uzavřený a působí v církvi i mimo ni.

I jinak je tato církev specifická, dá se říci, že zaujímá určitou střední pozici, s katolictvím je spojena liturgickým řádem, počtem svátostí a svátostí kněžství, ovšem bez apoštolské sukcese. S protestantismem ji naopak spojuje většina ostatních prvků, například pojetí večeře Páně, ordinace, odmítání úcty ke svatým a pojetí učitelského úřadu.

Zřízení církve je presbyterně-synodní s prvky biskupskými. V čele každé místní náboženské obce stojí rada starších a místní farář, vyšším celkem je diecéze, kterou vede volený biskup v součinnosti s diecézní radou. Celou církev vede na sedmileté období zvolený patriarcha s ústřední radou, kterou tvoří na jedné straně biskupové a na straně druhé volení laičtí členové ve stejném počtu. Nejvyšším církevním orgánem je synod, který se schází v nepravidelných intervalech.<sup>7</sup>

## 1.3 Zásady Českobratrské církve evangelické

### 1.3.1 Vznik Zásad Českobratrské církve evangelické

Základním věroučným dokumentem ČCE<sup>8</sup> jsou Zásady Českobratrské církve evangelické. Na rozdíl od Základů víry nemají formu katechizmových otázek a odpovědí, ale v bodech a okruzích formulují jednotlivé myšlenky.

Podkladem pro vypracování Zásad ČCE se stal stručný nástin učení a zásad českobratrské církve evangelické. Jeho vypracováním pověřil v roce 1925 III. Synod českobratrské církve evangelické zvláštní výbor, jehož předsedou byl konsenior Josef Nešpor

<sup>5</sup> SALAJKA, Milan. *Portrét Církve Československé husitské*. s. 20.

<sup>6</sup> FILIPI, Pavel. *Křesťanstvo*. s. 175.

<sup>7</sup> FILIPI, Pavel. *Křesťanstvo*. s. 176-177.

<sup>8</sup> Českobratrská církev evangelická

z Chrudimi, členy farář František Hrejsa, synodní kurátor Ferdinand Kavka , farář V. Pokorný a profesor J. L.Hromádka.

Na základě tohoto nástinu vypracoval profesor Hromádka návrh Zásad Českobratrské církve evangelické, který byl po doplnění a opravách předložen ke schválení IV. Synodu ČCE.<sup>9</sup>

Ke schválení synodem a doporučení k tisku došlo 25. června 1927 a spisek vyšel v témže roce jako Příručka k poznání učení a zásad Českobratrské církve evangelické.<sup>10</sup>

V roce 1932 provedl profesor Hromádka stylistické úpravy a doplnění a zároveň do textu vložil další dodatky, jejichž účelem bylo zpřesnění a rozvedení některých názorů.<sup>11</sup> Text byl po těchto úpravách předložen dne 4.listopadu 1932 VI. Synodu, kterým byl schválen a doporučen k tisku 15. listopadu 1932 a vyšel pod názvem Zásady Českobratrské církve evangelické. Třetí a čtvrté vydání pak bylo již jen doslovným přetiskem vydání druhého.

V roce 1963 uložil 14. synod Českobratrské církve evangelické Synodní radě aby jmenovala komisi, která by revidovala původní Zásady Českobratrské církve evangelické a připravila jejich nové znění. Komisi tvořili mimo profesora J.L. Hromádky následující členové: Jan Čapek, Božena Komárková, Jan Milič Lochman, Lubomír Moravec, Rudolf Říčan, Josef Smolík, František Skarvan a Jiří Veber. Práce komise trvala tři roky a některé její dílčí výsledky byly zveřejňovány, což mělo za reakci poznámky ze strany některých členů církve, ke kterým bylo zpětně přihlíženo. Výsledek práce byl předložen patnáctému synodu v únoru 1966 a ten jej v zásadě přijal. Na základě připomínek členů synodu vznikl konečný text Zásad Českobratrské církve evangelické.<sup>12</sup>

Tento revidovaný text se snaží reagovat na změněné politické, hospodářské i sociální podmínky, které nastaly vlivem druhé světové války a následujících dějinných událostí. Změny prochází všemi stránkami života, staré formy života neodpovídají novým podmínkám, dochází k prudkému rozvoji vědy a techniky, obraz kosmu, dochází tak i ke změnám duchovního ovzduší, rozkladu mravních norem, duchovních a náboženských jistot.<sup>13</sup>

Proto autor (autorský tým) spatřuje povinnost zamyslet se nad tím, jak nově vyjádřit

<sup>9</sup> HROMÁDKA, Josef L. *Zásady Českobratrské církve evangelické* . 4. vyd. Praha: Synodní rada Českobratrské církve evangelické, 1946. s.52.

<sup>10</sup> HROMÁDKA, Josef L. *Zásady Českobratrské církve evangelické* . 1946.s.4.

<sup>11</sup> HROMÁDKA, Josef L. *Zásady Českobratrské církve evangelické* . 1946. s.63.

<sup>12</sup> HROMÁDKA, Josef L., *Zásady Českobratrské církve evangelické*. Praha: Synodní rada Českobratrské církve evangelické, 1968.s. 3.

<sup>13</sup> HROMÁDKA, Josef L., *Zásady Českobratrské církve evangelické*.. s. 5.

poselství evangelia soudobému člověku a chce se pokusit vyjádřit svou víru tak, aby odpovídala době a jejím otázkám. Recipienta těchto nových interpretací víry spatřuje prioritně ve sborech své církve, uvědomuje si, že nový styl života i myšlení proniká až sem a že je třeba pomoci členům sborů s novým uchopením víry a znovu nalezením evangelické identity, aby mohly vydávat celým životem radostné svědectví víry. Zároveň a v souvislosti s tím si však uvědomují nutnost nově a srozumitelně oslovit i lidi vně církve a zprostředkovat jim evangelium.

### 1.3.1 Krátce o autorovi Zásad Českobratrské církve evangelické

Hlavním autorem a vedoucím autorského týmu Zásad Českobratrské církve evangelické je profesor J.L. Hromádka. Josef Hromádka se narodil 8. června 1889 v Hodslavicích na Moravě v rodině členů evangelického luterského sboru, jako nejstarší ze čtyř dětí<sup>14</sup>, absolvoval gymnázium ve Valašském Meziříčí, následovaly studia teologie ve Vídni, Basileji a Heidelbergu, kde byl výrazně ovlivněn Ernstem Troeltschem.<sup>15</sup> Studia zakončil v letech 1911-1912 ještě pobyttem ve skotském Aberdeenu.<sup>16</sup>

Po skončení studií byl ordinován a povolán na osobního vikáře seniora G.Winklera ve ve vsetínském sboru augsburského vyznání v roce 1912. V roce 1916 přechází do Prahy jako vikář superintendenta augsburského vyznání. Důvodem příchodu je mimo jiné záměr doplnit si vzdělání a získat doktorát na filosofické fakultě pražské univerzity.<sup>17</sup>

Tento jeho záměr přerušila nutnost narukovat do války jako polní kurát 26. března 1918. Následně je zvolen farářem ve sboru augsburského vyznání v Šonově u Náchoda, zde dokončuje práci na doktorátu a habilitační rozpravu, na jejímž základě je jmenován mimořádným profesorem systematické teologie na Husově československé bohoslovecké fakultě v Praze a následně odchází ze Šonova zpět do Prahy.<sup>18</sup>

V této době se účastní aktivit ohledně sjednocení luterské a reformované církve<sup>19</sup>, objevuje dědictví klasického pietismu a probuzenectví a projevuje i sympatie k Armádě spásy, nachází také teologický vztah k Janu Karafiátovi.<sup>20</sup>

<sup>14</sup> FILIPI, Pavel. Život. s.13.

<sup>15</sup> FILIPI, Pavel. Život..s.15.

<sup>16</sup> FILIPI, Pavel. Život..s.16.

<sup>17</sup> FILIPI, Pavel. Život..s.16.

<sup>18</sup> FILIPI, Pavel. Život..s.17.

<sup>19</sup> Citace. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online].St.Petersburg (Florida):Wikipedia Foundation,7.12.2004, last modified on 8.5.2012 [cit.2012-06-05]. Dostupné z:[http://cs.wikipedia.org/wiki/Josef\\_Lukl\\_Hrom%C3%A1dka](http://cs.wikipedia.org/wiki/Josef_Lukl_Hrom%C3%A1dka)

<sup>20</sup> FILIPI, Pavel. Život.. s. 8.

Mezi lety 1920 a 1939 je Hromádka profesorem Husovy fakulty a v této době je po dvakrát jejím děkanem, poprvé v letech 1928-1929 a podruhé 1934-1935. Byl profesorem dogmatiky, přednášel dogmatiku, etiku a symboliku.<sup>21</sup>

Ve dvacátých letech dochází u Hromádky k jistému myšlenkovému přerodu a určité radikalizaci jeho teologie. Tento přerod je charakterizován důrazem na to, že Bůh a jeho Slovo a vůle je východiskem a normou teologie, zároveň však zůstává nutnost kritického myšlení, avšak pod touto autoritou.<sup>22</sup> K tomuto posunu u Hromádky dochází pod vlivem určité starosti o novou církev, ve které pozoroval mnoho náboženské mělkosti, maloměššáctví, sebespokojenosti a „zábavného náboženství“. Na tomto Hromádkově přerodu lze pozorovat určité paralely s Karlem Barthem.

V tomto období publikuje profesor Hromádka články s výklady katolicismu, kterému přes jeho kritiku přikládá legitimní místo v křesťanství a tím způsobuje rozporuplné reakce, neboť toto období podléhá silným protikatolickým náladám.<sup>23</sup>

Inspiraci nalézá také v pravoslaví<sup>24</sup> a v konfrontaci s dílem a filosofií T. G. Masaryka<sup>25</sup> Dále se staví v roce 1935 na obranu Karla Bartha<sup>26</sup>, s nímž následně udržuje korespondenci. V roce 1939 odjíždí do Spojených států, kde působí na bohosloveckém semináři v Princetonu<sup>27</sup>, kde setrvává až do roku 1947.<sup>28</sup>

Následně se znovu ujímá práce na Husově fakultě jako profesor a vedoucí katedry systematické teologie a v tomtéž akademickém roce je znovu zvolen děkanem.<sup>29</sup>

V roce 1950 po rozdělení Husovy bohoslovecké fakulty je zvolen děkanem Komenského evangelické bohoslovecké fakulty a ve funkci po několikanásobném opakovaném zvolení zůstává až do své rezignace v roce 1966. Na fakultě zůstává i nadále jako vedoucí profesor Ekumenického institutu až do své smrti v roce 1969.<sup>30</sup>

---

<sup>21</sup> FILIPI, Pavel. Život..s.20.

<sup>22</sup> FILIPI, Pavel. Život..s.21.

<sup>23</sup> FILIPI, Pavel. Život..s.23.

<sup>24</sup> FILIPI, Pavel. Život..s.22.

<sup>25</sup> FILIPI, Pavel. Život..s.24-25.

<sup>26</sup> FILIPI, Pavel. Život..s.31.

<sup>27</sup> FILIPI, Pavel. Život..s.34.

<sup>28</sup> FILIPI, Pavel. Život..s.43

<sup>29</sup> FILIPI, Pavel. Život..s.43.

<sup>30</sup> FILIPI, Pavel. Život..s.44.

## 1.4 Základy víry Československé církve

### 1.4.1 Vznik Základů víry Československé církve

Základním věroučným dokumentem Církve československé husitské jsou Základy víry Československé církve. Mají klasickou formu katechismu, tedy otázek a odpovědí.

V roce 1953 požádala diecézní rada v Hradci Králové ústřední radu československé církve, aby se postarala o vydání katechismu církve a vypracováním jeho návrhu pověřila profesora Zdeňka Trtíka. Na základě ustanovení statutu ústřední rady, který byl přijat na zasedání II. řádného církevního sněmu požádala ústřední rada svůj poradní odbor – ideovou radu o vyjádření. Mezitím se k podnětu připojila i synoda duchovenstva ostravské diecéze a 11. prosince 1953 ideová rada navrhla jeho přijetí. Na základě toho pověřila ústřední rada profesora Zdeňka Trtíka vypracováním návrhu budoucího katechismu. Věřoučná komise pak stanovila tento účel a poslání katechismu v československé církvi: „Katechismus je jednotnou theologickou interpretací víry, obsažené v základních symbolických dokumentech čs. Církve, tj. v liturgii, učení, krédu a ostatních sněmovních usneseních i ve zpěvníku a agendě, pod nejvyšším měřítkem slova Božího, dosvědčeného v Písmu svatém. Není to konfese ani krédo ani učebnice, nýbrž pomoc k jednotnému životu víry všech věřících i k jednotné zvěsti a učitelské činnosti církve, která si na jejím pozadí vytvoří speciální pastorační pomůcky a učebnice.“ Tohoto zadání se autor držel při zpracování návrhu katechismu.<sup>31</sup>

Výsledky práce byly průběžně zveřejňovány v Náboženské revui a na základě následujících připomínek byly přidány další prameny víry a došlo k následnému přepracování návrhu a jeho doplnění o nová eticko-sociální hlediska.<sup>32</sup>

V letech 1955-1957 byly podrobně prodiskutovány všechny návrhy a připomínky z okrsků a zejména profesor Jindřich Mánek přinášel do diskuse četné biblické pohledy. Autor návrhu do něho zapracoval všechna usnesení věroučné komise, která z této diskuse vzešla, připravil jeho konečné zpracování a formuloval otázky a odpovědi. Zpracováním těchto podnětů se zvýšil počet otázek a odpovědí z původních 297 na 348.<sup>33</sup>

Vzhledem k široké účasti duchovenstva církve na diskusi o konečné podobě dokumentu a ke skutečnosti, že zpracovatel přenesl všechna svá autorská práva na zadavatele,

<sup>31</sup> TRTÍK, Zdeněk. *Základy víry Československé církve*. 1. vyd. Praha: Ústřední rada církve československé, 1958. s.5-6.

<sup>32</sup> TRTÍK, Zdeněk. *Základy víry Československé církve*. s.6

<sup>33</sup> TRTÍK, Zdeněk. *Základy víry Československé církve*. s.6

vyšel katechismus jako dílo církve. Z obavy před nesprávným pochopením jako závazné normy, předkládané k věření, nevychází text pod názvem katechismus československé církve, ale jako *Základy víry*. Text byl přijat ústřední radou a vydán v roce 1958.<sup>34</sup>

#### **1.4.2 Krátce o autorovi *Základů víry* Československé církve**

Hlavním autorem *Základů víry* Československé církve je profesor Zdeněk Trtík. Zdeněk Trtík se narodil 14. srpna 1914 v Kyjově. Absolvoval reálné gymnázium v Krnově a v letech 1933 až 1937 studoval na Husově československé evangelické bohoslovecké fakultě. Po ukončení studia byl vysvěcen na kněze Československé církve a v letech 1937 – 1947 působil jako farář náboženské obce Praha – Malá Strana. V roce 1945 získal doktorát na Husově československé evangelické bohoslovecké fakultě a v následujícím roce pobýval studijně v Cambridge. Po návratu působil ve funkci přednosta I. odboru Úřadu patriarchy Československé církve. V roce 1947 se stává docentem vyučuje obor systematická teologie.

Po rozdělení fakulty se v roce 1950 stává profesorem na katedře systematické teologie Husovy československé bohoslovecké fakulty. Katedru vedl až do svého penzionování v roce 1979. Po svém odchodu do důchodu ještě vykonává duchovenskou službu v náboženských obcích Praha-Nové Město v letech 1980 až 1981 a Praha-Holešovice v letech 1981 až 1983. Byl čelným představitelem druhé teologické generace Československé církve, jejíž směřování výrazně ovlivnil. Umírá 24.června 1983 v Praze.<sup>35</sup>

---

<sup>34</sup> TRTÍK, Zdeněk. *Základy víry Československé církve*. s.6-7.

<sup>35</sup> Citace. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online].St.Petersburg (Florida):Wikipedia Foundation,14.4.2011, last modified on 29.5.2012 [cit.2012-06-04]. Dostupné z:[http://cs.wikipedia.org/wiki/Zden%C4%9Bk\\_Tr%C3%ADk](http://cs.wikipedia.org/wiki/Zden%C4%9Bk_Tr%C3%ADk)



## 2. Základní teologické okruhy věroučných dokumentů

### 2.1 Struktura věroučných dokumentů a zvolený postup

Oba věroučné dokumenty mají rozdílnou vnitřní strukturu. Jak jsem již zmínil výše, Základy víry čs.<sup>36</sup> církve jsou formulovány jako otázky a odpovědi a jsou členěny do šesti teologických kruhů takto: I. O církvi, II. O Slovu Božím čili zjevení, III. O víře, IV. O Božím přikázání, V. O modlitbě, VI. O svátostech.<sup>37</sup>

Naproti tomu Zásady Českobratrské církve evangelické jsou strukturovány pouze do tří následujících teologických okruhů: I. Ježíš Kristus, II. Společenství věřících, III. Křesťan a svět.

Pro zjednodušení jsem vzal za základ pro následující srovnávání obou věroučných tématů podrobnější strukturu Základů víry československé církve, přičemž teologické pohledy Zásad Českobratrské církve evangelické jsou do této struktury promítnuty s ohledem na příslušný teologický okruh. Pro srovnání vycházím prioritně z revidovaného vydání Zásad Českobratrské církve evangelické z roku 1968 se zřetelem k původním Zásadám ve znění schváleném synodem v roce 1932.

Srovnání jednotlivých teologických okruhů je dále doplněno o myšlenky hlavních autorů obou dokumentů, rozvinuté v komentářích k dokumentům či jednotlivým teologickým okruhům, o související komentáře z prostředí příslušných církví a také o pohledy na tato témata, jak jsou pojata v pozdějších věroučných dokumentech obou církví.

## 2.2 O církvi

### 2.2.1 Vznik a počátky církve

Podle Základů víry církev Kristova vznikla tím, že Pán Ježíš Kristus posláním pověřil kruh svých učedníků, které si vyvolil, vyučil a k účasti na svém díle posvětil a ve své oběti zavázal. Tento okruh po svém vzkříšení obdařil Duchem svatým, rozmnožil jej a je mu neustále přítomen.<sup>38</sup>

Zásady ČCE popisují vznik církve tak, že je vytvořena Duchem svatým kolem Ježíše Krista ukřižovaného a oslaveného, církev se pokládala za nositelku a pravou vykladačku

---

<sup>36</sup> československá

<sup>37</sup> TRTÍK, Zdeněk. *Základy víry Československé církve*. s.103.

<sup>38</sup> TRTÍK, Zdeněk. *Základy víry Československé církve*. s.10.

starozákonních zaslíbení.<sup>39</sup>

V tomto bodě jsou přístupy obou dokumentů na první pohled velice blízké, jen si lze při hlubším pohledu všimnout odlišných důrazů ohledně úlohy Božských osob. Podle Základů víry církev povolává Ježíš a obdařuje Duchem svatým, v pojetí Zásad ČCE je církev vytvořena Duchem svatým kolem Ježíše.

## 2.2.2 Církev Kristova, církev Boží

O církvi hovoří Základy víry jako o lidu Kristově, protože její příslušníci přes svou porušenost patří Kristu, a proto jej vyznávají jako svého Pána. Kristův lid je dále nazýván také „lidem Božím“, „církví Kristovou“ nebo „církví Boží“. Církví Boží se nazývá, protože jí jako dědičku Boží církve izraelské svolává, oživuje a spravuje sám Bůh v Ježíši Kristu.<sup>40</sup>

Boží církev tvoří ospravedlnění hříšníci, kteří žijí v osobním obcenství s Bohem v Kristu a v bratrském společenství v místních křesťanských obcích, které jsou obnovovány Slovem Božím a liturgickým společenstvím večere Páně.<sup>41</sup> Ospravedlnění hříšníci jsou ti, kteří poznali svůj hřích v setkání s Kristem, činí pokání přijímají odpuštění vin a statečně zápasí proti hříchu.<sup>42</sup> Ve Slově víry Trtík rozvádí téma svatosti církve, tato svatost spočívá ve vyvolení a oddělení ve světě ke službě Bohu. Svatost není vlastnost na které by se církev podílela, neproniká osoby a věci, ani to není bezhříšnost lidí. Svatým je v jedinečném a pravém slova smyslu jen Bůh, jeho Syn Ježíš Kristus a jeho Duch, na církev se tato svatost vztahuje jen v přeneseném smyslu, protože patří svatému Bohu.<sup>43</sup>

Boží církev je viditelná ve světě, neboť je společenstvím viditelných lidí v místních obcích<sup>44</sup>, je pouze jedna, ale protože žije pouze v těchto obcích, jsou i ony v Novém zákoně nazývány církvemi<sup>45</sup>. Trtík v Uvedení do základů víry upozorňuje na rozdíl, patrný již v Apoštolském vyznání víry, mezi vírou vztahující se k Bohu a vírou vztahující se k církvi. Hus tento rozdíl spatřuje v tom, že církev je stvořená. Církev je vyjádřením toho, že Kristus jako nestvořený Bůh přijal stvořené lidství do jednoty své osoby. Proto může být smysl a význam církve vyjádřen větou: „Kristus existující jako obec.“ Pozoruhodné je v této souvislosti Velké krédo Československé církve, které článek o církvi vynechává. Trtík se

<sup>39</sup> HROMÁDKA, Josef L., *Zásady Českobratrské církve evangelické*. 1968. s.31

<sup>40</sup> TRTÍK, Zdeněk. *Základy víry Československé církve*. s.9.

<sup>41</sup> TRTÍK, Zdeněk. *Základy víry Československé církve*. s.10.

<sup>42</sup> TRTÍK, Zdeněk. *Základy víry Československé církve*. s.11.

<sup>43</sup> TRTÍK, Zdeněk. *Slovo víry*. 1. vyd. Praha: Blahoslav, 1963.s.15-16.

<sup>44</sup> TRTÍK, Zdeněk. *Základy víry Československé církve*. s.11.

<sup>45</sup> TRTÍK, Zdeněk. *Základy víry Československé církve*. s.10.

domnívá, že to souvisí právě s Husovým pojetím vztahu mezi církví a vírou a že tedy podle něho církev do kréda nepatří. Základy víry však církev jako existenční formu víry staví na první místo a jedná se o domyšlení Husova reformačního pojetí církve jako vyvoleného Kristova těla.<sup>46</sup>

V pozdějším Medkově katechismu je myšlenka viditelnosti rozvinuta takto: církví viditelnou se rozumí ta církev, kterou máme před očima, církví neviditelnou je vlastní idea, podstata církve, tedy obecnství lásky, víry a naděje, které tvoří věřící v moci Ducha svatého a kde jsou spojeni s Kristem objektivně i subjektivně.<sup>47</sup> Nutno při této příležitosti podotknout, že teologie Rudolfa Medka je poněkud v opozici k oficiálnímu učení Základů víry, respektive teologii Zdeňka Trtíka. Konkrétně v tomto bodě je Medkova pozice paradoxně spíše v souladu s pozicí Zásad ČCE, respektive profesora Hromádky, v širším smyslu pak s teologií obecně reformační – protestantskou. Medkův Katechismus v duchu Církve československé husitské také nebyl nikdy přijat za oficiální věroučný dokument CČSH<sup>48</sup>. Není tedy oficiálním dokumentem církve, ale sám Medek nevidí rozpor mezi svým katechismem a Základy víry. Rozdíly mezi oběma dokumenty jsou podle jeho názoru způsobeny jiným přístupem a způsobem zpracování, předpokládaným účelem použití jako určitého úvodu do studia věrouky a širším záběrem teologických témat.<sup>49</sup>

Zásady Českobratrské církve evangelické vidí církev jako společenství lidí, kteří se přihlásili k zavrženému Ježíši z Nazareta, uznávají jeho svrchovanou autoritu a chtějí jít cestou lásky a služby Bohu i člověku. Tito lidé jsou si jisti, že jeho smrtí Ježíšova moc neskončila, ale že je stále s nimi a dává jim sílu k budování jeho království.<sup>50</sup> Dále se tu hovoří o tajemství církve, které je tajemstvím skryté Boží moci. Lidé, kteří tvoří církev nejsou nijak zvláštní, neliší se od průměru, ale byli a jsou vedeni Ježíšovou mocí. I když mu mnohdy nerozuměli a dokonce ho i zapřeli, přesto byli těmi, kdo pro něj opustili všechno a setrvali při něm. Toto bylo nepatrnější při jeho zjetí a smrti. Jejich strach a zklamání byly vystřídány mnohem větší nadějí a jistotou.

V církvi je od dob novozákonních až dodnes přítomna jednou velká duchovní síla a moc, mocné svědectví o Ježíši Kristu, služba lásky všem trpícím a postiženým, jindy

---

<sup>46</sup> TRTÍK, Zdeněk. Dokument - Uvedení do Základů víry. *Theologická revue*. 2.vyd. Praha. UK HTF, 2004, 75/2004, s.85-123[cit.2012-06-15].s.95. ISSN 751200485-123.s.95-96.

<sup>47</sup> MEDEK, Rudolf. *Katechismus v duchu Církve Československé husitské*..s.129.

<sup>48</sup> Církev Československá husitská

<sup>49</sup> MEDEK, Rudolf. *Katechismus v duchu Církve Československé husitské*..s.5.

<sup>50</sup> HROMÁDKA, Josef L. *Zásady Českobratrské církve evangelické*.1968.s.30.

bázkivost, prostřednost, slabost, hledání vlastních věcí, bohatství a moci. V dějinách církve je tak mimo pohromy a zpronevěry také svědectví o tajemných obnovujících zdrojích věrnosti, svobody, lásky a služby.<sup>51</sup>

V této souvislosti (a poněkud v opozici k Základům víry československé církve) se zejména v evangelických církvích často rozlišuje mezi církví viditelnou a neviditelnou. Lochman toto rozlišování vidí jako smysluplné, objevuje ho už u Augustina, středověkých reformních hnutí u Johna Wycliffa a především u Jana Husa. Toto rozlišení pomáhalo získat odstup od vládnoucí církve v mravním úpadku a usilovat o obnovu Božího lidu. Pravá církev je neviditelná a podléhá nedisponovatelné moci Ducha svatého, ne režii církevních institucí. Církev viditelná se nemá zaměřovat s neviditelnou, ale má se podrobovat snahám o reformu a obnovu. Na druhé straně Lochman varuje před druhým extrémem, který může vyplynout z tohoto způsobu rozlišování a členové církve mají pak tendenci být také neviditelní. Je tedy zřejmé, že výše zmíněný rozpor je opravdu pouze zdánlivý a vyplývající z různého pojmosloví, neboť i evangelická strana si uvědomuje nutnost viditelného projevu takzvané „neviditelné“ církve.<sup>52</sup> Hromádka pak o církvi jinde píše, že je těsně spojena se světem, žije v konkrétním místě, konkrétní době, církev svou povahou nese všechnu bídu, smutek, zvrácenost, ale i naději a očekávání celého světa.<sup>53</sup> Jiří Gruber v Pozvání na cestu hovoří o církvi jako o společenství kde se zvěstuje Slovo Boží a vysluhují svátosti, působí zde Duch svatý, skrze církev je Bůh přítomen a působí v tomto světě, na toto působení však nemá monopol a dochází k němu i jinak.<sup>54</sup>

V této otázce tedy oba věroučné dokumenty postihují církev jako společenství ospravedlněných hříšníků, pojetí jako tajemného Božího shromáždění, dvě strany církve tajemně propojené. V této souvislosti je však možné vyzorovat větší důraz na lidskou a chybnou stránku církve v Zásadách československé církve evangelické a na tu svatou, Boží v Základech víry. Zřejmě je to působeno určitým rozčarováním ze stavu církve u Hromádky, nicméně motivem je zcela jistě touha po nápravě a po tom, aby ta Božská sebeobětující a vítězná moc v církvi převládla. Závažnějším rozdílem pak je pohled na viditelnost Boží církve, která je podle Základů víry vždy viditelná, což je v rozporu s klasickou reformační

<sup>51</sup> HROMÁDKA, Josef L. *Zásady Československé církve evangelické*. 1968.s.34.

<sup>52</sup> LOCHMAN, Jan Milič. *Krédó: Základy ekumenické dogmatiky*. Přeložil Bohuslav Vik. 1.české vyd. Praha: Kalich, 1996.s.210-211.

<sup>53</sup> HROMÁDKA, Josef L. Věčná pravda je neproměnná, ale ne nadčasová. IN: FILIPI, Pavel, HROMÁDKA, Josef L. *Do nejhlubších hlubin*. K stému výročí narození J.L.Hromádky.1.vydání. Praha: Kalich, 1990.s. 453

<sup>54</sup> GRUBER, Jiří. *Pozvání na cestu: Co může evangelická církev nabídnout těm, kteří jí znají i neznají*. [online]. Praha: Synod ČCE, 2006. s.10. Tisky synodu. [cit.2012-06-15]. Dostupné z: <http://synodcce.cz>

eklesiologií, ze které vycházejí i Zásady ČCE.

### 2.2.3 Jednota a rozdělení církve

Jak již bylo řečeno výše, odpovídají Zásady víry na otázku kolik je Božích církví, že je pouze jedna církev, ale žije jen v útvarech místních obcí<sup>55</sup>, Boží církví je tedy i shromáždění křesťanů různých vyznání, protože obce odkud pocházejí jsou obcemi Boží církve. Jedinost církve má nacházet projev v jednotě všech jejích obcí ve víře, naději a v lásce, tato jednota však není skutečností, neboť byla v dějinách porušena. Jednotná je církev nyní v tom, že jejím jediným Pánem je Otec v Synu a Duchu a užívá svátosti křtu a večeře Páně.<sup>56</sup> Ve víře, naději a ve vzájemné lásce, v nauce, řádech, díle a službě však jednotná není. Příčina nejednoty je v lidském hříchu, v okolnostech dějin, ale i zápase o její čistotu a věrnost. Nejednota se projevuje rozmanitostí organizovaných církví<sup>57</sup>, kterých je mnoho. Tyto církevní organizace nejsou totožné s církví Boží ani jednotlivě ani v souhrnu, ale církev Boží v nich v nich žije jako duchovní bratrstvo společného života v obcích. Organizovaná církev je sloučením Boží církve s církevní organizací, v době apoštolské tak tomu nebylo, protože v církvi nevládlo církevní právo a moc, ale Duch svatý a láska, až ve stavu porušení hříchem bez plnosti Ducha svatého a lásky, stává se organizace pro Boží církev nutnou.<sup>58</sup>

Úkolem církevní organizace je služba duchovnímu obecensví a bratrství života Boží církve v Kristu, má se starat o to, aby stále rostla vlada Ducha svatého a lásky v ní a pracovat k tomu, aby byla nakonec postradatelná. Svůj úkol plní církevní organizace tehdy, jsou-li nositelkami církevních úřadů ti, jejichž Pánem je Kristus a kteří proto podřizují autoritě Božího slova všechny církevní řády a všechnu úřední moc.

Důsledkem rozdělení Boží církve do různých církevních organizací je situace, kdy na jednom místě žije několik křesťanských obcí různého vyznání.<sup>59</sup>

Hlavou Boží církve je Kristus a obrazem jeho jako hlavy a církve jako těla vyjadřujeme jejich těsné duchovní spojení. Každá z církví může přispět k duchovnímu bohatství jedné Boží církve zvláštním důrazem v ostatních církvích opomíjeným.<sup>60</sup> K Boží

<sup>55</sup> TRTÍK, Zdeněk. *Zásady víry Československé církve*. s.10.

<sup>56</sup> TRTÍK, Zdeněk. *Zásady víry Československé církve*. s.12.

<sup>57</sup> TRTÍK, Zdeněk. *Zásady víry Československé církve*. s.13.

<sup>58</sup> TRTÍK, Zdeněk. *Zásady víry Československé církve*. s.14.

<sup>59</sup> TRTÍK, Zdeněk. *Zásady víry Československé církve*. 1. vyd. Praha: Ústřední rada církve československé, 1958.s.15.

<sup>60</sup> TRTÍK, Zdeněk. *Zásady víry Československé církve*. 1. vyd. Praha: Ústřední rada církve československé, 1958.s.16.

církvi patří každý kdo byl pokřtěn a žije v obecnství s Kristem a v bratrství společného života ve své obci. V církvi se však vyskytují také nevěřící pokrytci, kteří do ní nepatří a porušují její čistotu.<sup>61</sup>

Slovo víry rozvíjí toto stanovisko a hovoří o tom, že Boží církev přes proměnu v církevní instituci a rozdělení způsobené dějinným vývojem zůstává jedna na celém světě. I zde se podobně jako v Základech víry píše, že žádná z církví není sama o sobě Kristovou ekklesií, protože ta nebyla, ani není institucí. Ve svém souhrnu církve představují ekklesií sloučenou s institucionálními prvky a řády. Tato ekklesie žije v církvích, ale není s nimi totožná. Cestou ke skutečné jednotě ekklesie tak je, starat se o uvolnění cest pro Ducha svatého v životě církve, aby lidské institucionální řády mohly být zatlačeny na okraj. Skutečná cesta k jednotě tak není nějakým mechanickým slučováním a sjednocováním, ale naplňuje se jen v hlubinách poznání Písma svatého, Krista, jeho milosti a vůle, nikoliv v povrchních kompromisech v nauce a zřízení.<sup>62</sup>

Medkův katechismus nazývá jedinstvo církve při existenci mnoha církví „jednotou v mnohosti“ a přirovnává církev ke kytici z mnoha jednotlivých květů. Problém v tradiční teologii vzešel ohledně otázky, která církev je pravá, odpovědi tradiční teologie jsou tyto známky pravé církve: církev je jedna, svatá, obecná, apoštolská, věrně káže slovo Boží, řádně vysluhuje svátosti, řádně tomu ustanovenými služebníky, zachovává církevní řád a kázeň.<sup>63</sup>

Zásady ČCE zaujímají k jednotě a rozdělení církve následující stanovisko: církev Kristova není totožná s žádnou z pozemských církví, tvrzení církve římské, že svatá církev římsko-katolická a svatá církev obecná splývají v jedno považuje autor Zásad za blud. Odkazuje se přitom i na starou Jednotu bratrskou, která jasně viděla, že žádná pozemská organizace není skutečnou obecnou církví, a že ani nejčistší a nejkrásnější pozemská církev není církví dokonalou. Pravá církev je všude tam, kde se nachází živá a pravá víra. Jenom taková, na víře zbudovaná církev, je církví obecnou, mimo kterou není spasení.<sup>64</sup> A naopak i v nejhorší pozemské církvi mohou být ti, kdo patří do pravé církve.<sup>65</sup>

Od počátku dvacátého století si jsou křesťanské církve vědomy, že roztržštění křesťanstva je pohoršením víře i světu a zejména na misijním poli je vážnou překážkou.

<sup>61</sup> TRTÍK, Zdeněk. *Základy víry Československé církve*. 1. vyd. Praha: Ústřední rada církve československé, 1958.s. 17.

<sup>62</sup> TRTÍK, Zdeněk. *Slovo víry*. 1. vyd. Praha: Blahoslav, 1963.s.17.

<sup>63</sup> MEDEK, Rudolf. *Katechismus v duchu Církve Československé husitské*. 1. vyd. Praha: Blahoslav. Československé, 1990.s.131.

<sup>64</sup> HROMÁDKA, Josef L. *Zásady Českobratrské církve evangelické*. 1946.s.30.

<sup>65</sup> HROMÁDKA, Josef L. *Zásady Českobratrské církve evangelické*. 1946.s.31.

Snaha po sblížení a jednotě je obtížnou a dlouhou cestou a nelze jí dosáhnout hlasováním ani rozkazem.<sup>66</sup>

Cesta nevede přes umělé popírání rozdílů mezi církvemi, ale právě proniknutí do hloubky počátků té které církve, takovéto úsilí jít k pramenům a základům sblíží. Rozdíly spočívají v různých výkladech téhož evangelia, a právě věrnost evangeliu spolu s otevřeností pro druhé vyznavače připravuje půdu pro sblížení a budoucí jednotu. Toto vyžaduje brát vážně biblickou zvěst a pozorně naslouchat jiným vyznavačům. Pouze zoprávdovělým vyznavačům evangelia je poskytnut dar lásky a porozumění pro druhého. Situace vnějšího světa působí jako katalyzátor tohoto sblížení a takzvaná sekularizace sblíží křesťany různých konfesí.<sup>67</sup> V tomto momentě se dá usuzovat u Hromádky na vliv Leonharda Ragaze, jehož náboženskému socialismu je pozitivní vnímání sekularizace světa vlastní. Rozumí mu jako novému zápasu skrze který Kristův duch proniká do světa, jen bude-li svět osvobozen od církve, dogmatu a od náboženství, bude moci Boží království v plnosti pronikat do světa,<sup>68</sup> Ragaz hovoří o nutnosti boje proti oficiálnímu křesťanství, o nutnosti uznávání materialismu jako nového hodnocení hmoty proti falešnému idealismu a spiritualismu a vůbec vyzdvihuje další projevy sekularizace jako pozitivní, na druhé straně si je však vědom, že v ateismu se všechny tyto pozitiva mívají účinkem a socialismus zbavený víry v Boha dospívá nakonec k tomu proti čemu v počátku bojoval.<sup>69</sup>

Hromádka vkládá velké naděje do ekumenického hnutí, které v tomto prostředí sekularizace vzniká a dále se v něm rozvíjí, cení si nového ovzduší k rozhovorům o rozdílech ve víře a o pojetí církve. Nejde o organizační jednotu nebo uniformitu, ale o vzájemné předávání darů ke společné službě světu.<sup>70</sup>

I v tomto bodě pojetí rozdělení a jednoty církve dochází prakticky ke shodě obou věroučných dokumentů i pozdější interpretace. Jen prostředí Církve československé husitské klade jakoby větší důraz na projev Boží církev ve viditelném církevním společenství a evangelické prostředí jako by více zdůrazňovalo Boží „neviditelnou“ stránku církve.

Základy víry přijímají viditelnost Kristovy církve z katolického pojetí, ale odmítají její ztotožnění s církevní organizací, Kristova církev žije v obcích všech křesťanských organizací,

<sup>66</sup> HROMÁDKA, Josef L., *Zásady Českobratrské církve evangelické*. 1968.58-59.

<sup>67</sup> HROMÁDKA, Josef L. *Zásady Českobratrské církve evangelické*. 1968.60-61.

<sup>68</sup> VOGEL, Jiří. *Církev v sekularizované společnosti*. Brno: L. Marek, 2005. s.47.

<sup>69</sup> RAGAZ, Leonhard. *Od Krista k Marxovi, od Marxe ke Kristu*. Přeložil Jaroslav Šimsa, Jiří Linhart. Praha: Jan Laichter, 1935. s.30-35.

<sup>70</sup> HROMÁDKA, Josef L. *Zásady Českobratrské církve evangelické*. 1968.s.61-62.

toto učení je tedy jednoznačně ekumenické.<sup>71</sup>

Tyto důrazy však nemusí být v rozporu, ale spíše se jedná o různá vyjádření téhož. Tedy, že žádná instituční církev není totožná s církví Boží a zároveň, že jinak než skrze skutečné viditelné církevní společenství se Boží církev nemůže vyjádřit. Existuje však nebezpečí, že nesprávným výkladem a pochopením uvedených důrazů docházet k různým rozporům.

#### 2.2.4 Postavení obou církví v rámci Boží církve dle jejich sebepochopení

Církev Československá sama sobě v Základech víry rozumí tak, že vznikla z Boží vůle a milosti, aby usilovala o Boží církve bez poskvrny a lásky, aby mohli být skrze ní do jedné, svaté a obecné církve přivedeni lidé, kteří by jinak zůstali ztraceni.<sup>72</sup> V tomto smyslu má Boží vůle a milost ve vzniku Československé církve zcela zřejmé dějinné rysy zosobněné v zástupech lidí, kteří z různých důvodů nemohli nalézt svou spásu ve starších církevních útvarech a byli přivedeni ve dvacátém století v novém církevním společenství.<sup>73</sup>

Není možné vyznávat křesťanskou víru osamoceně, mimo konkrétní křesťanskou církev a obec a také uvědomělé ekumenické křesťanství je možné jen jako členství v určité církvi a obci. Existenční formou křesťanské víry je obcenství a společná odpovědnost, proto není možná bez základní vnitřní solidarity s vlastní církví, s její tradicí, naukou a tvorbou. Každá dějinná církev je zároveň Božím i lidským dílem, na rozdíl od ekklésie Nového zákona však v každé církvi převažuje lidské nad Božím. Smyslem pravého budování církve je, aby dosáhla stavu takového, jaký byl v apoštolské ekklésii. I československá církev je současně a nerozlučně Boží církví i lidskou institucí.<sup>74</sup>

Za jediný oprávněný důvod k samostatné existenci této církve ona sama považuje jedině úsilí o větší čistotu a věrnost Boží církve<sup>75</sup>, ovšem za předpokladu, že plní své poslání věrně.<sup>76</sup> Zároveň si však uvědomuje, že ne ve všech obcích je toto naplněno.<sup>77</sup> Obcím, ve kterých není přítomna pravá čistota a věrnost Boží církve hrozí Boží soud. Československá církev úsilí o větší čistotu a věrnost ve svých obcích podporuje důrazem na nejvyšší autoritu

<sup>71</sup> TRTÍK, Zdeněk. Dokument - Uvedení do Základů víry. *Theologická revue*. 2.vyd. Praha. UK HTF, 2004, 75/2004, s.85-123[cit.2012-06-15].s.95. ISSN 751200485-123.

<sup>72</sup> TRTÍK, Zdeněk. *Základy víry Československé církve*. 1. vyd. Praha: Ústřední rada církve československé, 1958.s. 20.

<sup>73</sup> TRTÍK, Zdeněk. *Slovo víry*. 1. vyd. Praha: Blahoslav, 1963.s.8.

<sup>74</sup> TRTÍK, Zdeněk. *Slovo víry*. 1. vyd. Praha: Blahoslav, 1963.s.7-8.

<sup>75</sup> TRTÍK, Zdeněk. *Základy víry Československé církve*. s.21-22.

<sup>76</sup> TRTÍK, Zdeněk. *Slovo víry*. 1. vyd. Praha: Blahoslav, 1963.s.8.

<sup>77</sup> TRTÍK, Zdeněk. *Základy víry Československé církve*. s.21-22.



Ducha Kristova, zásadou svobody svědomí, navazováním na nejlepší křesťanské tradice, užíváním mateřského jazyka jako bohoslužebného, úctou k vědecké pravdě ve své učitelské činnosti a požadavkem uplatnění Boží vůle ve všech oblastech života. Duchem Kristovým rozumí Českoslavenká církev Ducha svatého, který k nám mluví v Písmu svatém a je dosvědčen také v ústním podání starokřesťanském, hnutí husitském, bratrském a v dalším úsilí reformačním. Církvi tento Duch Kristův dává za úkol, naplňovat jím veškerý duchovní i společenský život.<sup>78</sup>

Zásadě svobody svědomí Církev československá rozumí křesťansky jako svobodě věřících k plné osobní poslušnosti milosti a pravdy v Ježíši Kristu a svobodě od lidských nálezků církevních dějin. Z tohoto důvodu se Českoslavenká církev považuje za svobodnou církev.<sup>79</sup>

Církev československá tímto tedy v Základech víry překonala své dřívější sebezpochození ve smyslu teologického liberalismu, protože svou svobodnou povahu už nespátřuje v přijímání liberální teologie, ale ve svobodě, kterou jí dává Kristus a jeho vláda. Pojetím církve i celým svým učením vykročila Českoslavenká církev k biblicky zdůvodněnému ekumenismu a otevřela si cestu k obnovení husitského charakteru.<sup>80</sup>

Českobratrská církev evangelická se podle svých Zásad již svým názvem řadí mezi církve evangelické, což jsou církve, které se hlásí k evangeliu Ježíše Kristu jako k jedinému základu. V tom vidí i nadále zásadní rozdíl proti církvím katolickým, které dávají značné místo tradici. Evangelické církve mají svůj původ v reformaci, které vycházela z protestu proti porušení evangelia v římské církvi. Proto je také jiným názvem pro evangelíky slovo protestanti, jako vzpomínka na protest představitelů evangelíků ve Špýru, kterým zamítli protireformační usnesení. Oba názvy jsou velmi závazné a ti kdo je nosí by měli být stále hotovi k protestu proti každému zanedbání závazků plynoucích z evangelia.<sup>81</sup>

Evangelium je zvěstí o svatém Bohu, Pánu, který ze své milosti obětoval Ježíše Krista za naše hříchy, abychom poznali velikost svých hříchů a své viny a hříchu, v pokání se navrátili k němu a usmíření s ním žili obnovením mysli podle ustanovení Kristových.<sup>82</sup>

Název Českobratrská pak odkazuje k souvislosti s českou reformací započatou Janem

<sup>78</sup> TRTÍK, Zdeněk. *Základy víry Českoslavenké církve*. s.21-22.

<sup>79</sup> TRTÍK, Zdeněk. *Základy víry Českoslavenké církve*. s.22.

<sup>80</sup> TRTÍK, Zdeněk. Dokument - Uvedení do Základů víry. *Theologická revue*. 2.vyd. Praha. UK HTF, 2004, 75/2004, s.85-123[cit.2012-06-15].s.95. ISSN 751200485-123

<sup>81</sup> HROMÁDKA, Josef L. *Zásady Českobratrské církve evangelické*. 1968.s.51-52.

<sup>82</sup> HROMÁDKA, Josef L. *Zásady Českobratrské církve evangelické*. 1946 s.5.

Husem. Do roku 1918 byli čeští evangelíci součástí evangelické církve helvetského nebo augsburského vyznání. V tomto roce se obě větve spojily a přihlásili se společně ještě k Českému vyznání víry a k vyznání víry Jednoty bratrské v úpravě Jana Amose Komenského. Přihlášení k tomuto odkazu je velmi závazné. Jednota bratrská byla obdařena zvláštní otevřeností pro Boží slovo, formující život. V této otevřenosti zjistili jak je veliká Boží milost v Ježíši Kristu a jak velmi zavazuje k poslušnosti, nad kterou už není vyšší pravidlo života. Z toho také plyne jejich pochopení pro existenci jiných křesťanských jednot, jež se mohou snášet i doplňovat, snášejí-li se v základních věcech.<sup>83</sup>

Roku 1953 se církev ještě přihlásila k Pražským článkům a opětovně k Augsburskému a Helvetskému vyznání.<sup>84</sup> Tyto konfese však jsou hlasy poradními, nikoliv konečným vyjádřením pravdy. Jediným pravidlem víry je uznáváno slovo Boží zjevené v Ježíši Kristu a dosvědčené v Písmech svatých Starého i Nového zákona. Církev je založena na zásadách obecného kněžství, všechny údy církve jsou postaveny na úroveň kněží a směřjí ve jménu Ježíše Krista přistupovat přímo k Bohu, hledat pravdu v Písmu, zvěstovat ji a navzájem se povzbuzovat a napomínat. I ve svých řádech se chce církev řídit podle směrnic a příkladu Písma, což je jí zárukou svobody..<sup>85</sup>

V evangelické tradici je každá situace vnímána jako jedinečná a tak církev většinou nestanoví přesná pravidla a každý člověk se musí rozhodovat podle svého svědomí. V evangelickém pojetí je církev tvořena zdola Duchem svatým.<sup>86</sup>

V tomto oddílu lze pozorovat značnou podobnost obou církví, jednak v pojetí svobody svědomí, přihlášení se k reformačním, českobratrským a husitským kořenům. Nejzásadnější rozdíl je v nejvyšší normě nebo pravidlu víry, kterým je pro Československou církev husitskou Duch Kristův a pro Českobratrskou církev Slovo Boží, otázkou je zda není rozdíl více pojmový nežli faktický. Pojem Duch Kristův však má v chápání Československé církve husitské má zřejmě poněkud širší dosah, než Slovo Boží pro Českobratrskou církev evangelickou, kde se prakticky vztahuje pouze na svědectví svatých Písem. Obě pojetí jakkoliv si blízká mohou v nejkrajnějším případě vést ke zcela protichůdným extrémům. Norma Ducha Kristova může vést k širokému pojetí zahrnující i „nebiblickou“ církevní tradici, na straně druhé norma Božího slova vztahovaná výhradně k literě Písem může vést ke

<sup>83</sup> HROMÁDKA, Josef L. *Zásady Českobratrské církve evangelické*. 1968. s.52-53.

<sup>84</sup> HROMÁDKA, Josef L. *Zásady Českobratrské církve evangelické*. 1968. s.53.

<sup>85</sup> HROMÁDKA, Josef L. *Zásady Českobratrské církve evangelické*. 1968.s.54.

<sup>86</sup> GRUBER, Jiří. *Pozvání na cestu: Co může evangelická církev nabídnout těm, kteří jí znají i neznají*. [online]. Praha: Synod ČCE, 2006. s.18-19. Tisky synodu.[cit.2012-06-15]. Dostupné z: <http://synodcce.cz>

slepému dogmatismu a zákonictví. I v tomto bodě nacházíme tedy na jedné straně neobyčejnou blízkost obou pojetí a zároveň svébytný a oprávněný důraz.

### 2.3 O Božím Slovu čili zjevení

Pravdou a zdrojem víry je podle Základů víry Československé církve Boží Slovo, čili zjevení, jehož silou a životem je Duch Kristův.<sup>87</sup> Evangelium o Kristu nemůže žádný teologický výklad ani věroučný článek dát autoritu a závaznost, kterou se vyznačuje norma Ducha Kristova. Jedině Duch svatý spojený s živým Kristem to může učinit. Nicméně zkušeností celé křesťanské církve je od počátku to, že Duch svatý užívá ke svým účelům také teologii a učení a proto církev nemůže žít bez nich.<sup>88</sup> Božím Slovem nebo-li zjevením je sám neviditelný Bůh, který je přítomný a mluví a jedná ke spáse člověka.<sup>89</sup> Nejedná se jakéhosi boha, k němuž člověk dospěje sám svým citem, přemýšlením nebo fantazií, ale o Boha, který se sám svobodně zjevuje ve svém Slovu. Pokud se setkáváme s Božím Slovem, setkáváme se v něm s Bohem samotným, s Bohem přítomným, mluvícím a jednajícím.<sup>90</sup> Bůh se zjevuje prostředky a skrze prostředníky svého zjevení, se kterými je v jednotě. Tato jednota však nikdy neznamená jeho totožnost s nimi.<sup>91</sup> Boží slovo je druhým ze tří způsobů existence Boží, které Písmo označuje jmény Otec, Syn čili Slovo a Duch svatý. Boží Syn je tedy Božím Slovem, je to Bůh ve svém zjevitelském způsobu, který plně přichází v Ježíši Kristu, ve kterém se Boží slovo stalo tělem. Bůh v něm vkročil do lidské existence, která mu je v celých dějinách světa odcizená. Teprve v něm vírou rozumíme tomu, co je Boží slovo.<sup>92</sup>

Důvodem pro Boží zjevení je Boží svatost, protože Bůh chce být poznán, uznán a uctíván jako svatý a láska, protože Bůh se chce svému stvoření zcela darovat a chce jím být milován. Veškeré Boží zjevení se nám otvírá a stává srozumitelným vírou v Ježíši Kristu.<sup>93</sup>

Stupně zjevení jsou rozeznávány tři, a to Stará smlouva v Dějinách Izraele, Nová smlouva v Ježíši Kristu a budoucí zjevení ve slávě.<sup>94</sup> Mluví-li se o stupních zjevení, není tím myšleno, že se postupně vyvíjí, ale vždy v nich přichází jeden a tentýž Bůh, který je stejný

<sup>87</sup> TRTÍK, Zdeněk. *Základy víry Československé církve*. s.23.

<sup>88</sup> TRTÍK, Zdeněk. *Angažovaná theologie*. In: SALAJKA, Milan, Anežka EBERTOVÁ a Zdeněk TRTÍK. *Theologie angažované církve*. Praha: Blahoslav, 1979. s.87

<sup>89</sup> TRTÍK, Zdeněk. *Základy víry Československé církve*. 1. vyd. Praha: Ústřední rada církve československé, 1958. s.23.

<sup>90</sup> TRTÍK, Zdeněk. *Slovo víry*. 1. vyd. Praha: Blahoslav, 1963. s.19.

<sup>91</sup> TRTÍK, Zdeněk. *Základy víry Československé církve*. 1. vyd. Praha: Ústřední rada církve československé, 1958. s.24.

<sup>92</sup> TRTÍK, Zdeněk. *Slovo víry*. 1. vyd. Praha: Blahoslav, 1963. s.19-20.

<sup>93</sup> TRTÍK, Zdeněk. *Základy víry Československé církve*. s.24-25.

<sup>94</sup> TRTÍK, Zdeněk. *Základy víry Československé církve*. s.25.

včera, dnes i po věky. Stupně zjevení se od sebe odlišují jejich způsobem a časem.<sup>95</sup> Způsoby zjevení pak jsou následující: zjevitelské Boží činy, písemné svědectví Starého a Nového zákona o nich, na Písmu založené živé slovo církve a na Písmu i živém slovu církve založená náboženská zkušenost.<sup>96</sup>

Prvotním obecným zjevením je Boží zjevení ve stvoření, již tím se Stvořitel chce darovat k obecenství svým tvorům.<sup>97</sup> stvořeným Božím dílem je celý vesmír, živá i neživá příroda a také člověk, přesahující přírodu v oblasti ducha a svobody.<sup>98</sup> Tento stvořitelský úmysl je však mařen hříchem, pro který se prvotní zjevení nemůže v člověku uplatnit. Možnost hříchu je podmíněna závislou svobodou nebo-li odpovědností člověka. Z prvotního zjevení tak člověku zbývá svědomí porušené hříchem a tušení Boha. Svědomí je vědomím mravního zákona a jako takové je znamením odpovědnosti člověka svému Pánu a Stvořiteli, kterému patří přes skutečnost, že se od něho vzdálil.<sup>99</sup> Víra ve Stvořitele je sociálně etickým principem, protože ve světě, který byl stvořen svatým a milujícím Pánem nemůže mít temná moc smrti plodící hřích a zlo poslední slovo.<sup>100</sup> Tušení Boha, protože není jeho čistým poznáním, vede člověka k modlářskému náboženství, což je uctívání stvoření, lidmi učiněné věci hmotné nebo duchovní jako Boha.<sup>101</sup> Hříšnost lidské existence spočívá právě v odmítání a nepoznání prvotního zjevení, svého původu od Boha a odpovědnosti vůči němu.<sup>102</sup> I v křesťanských církvích se modloslužba může vyskytovat, ovšem jen jako popření a zrada křesťanské pravdy. Důsledkem této modloslužby v křesťanských církvích je, že mnozí vyznavači mimokřesťanských náboženství předčí mnohé vyznavače křesťanství opravdovostí, čistotou a ušlechtilostí života. Vztah křesťanů k příslušníkům jiných náboženství se vyznačuje křesťanskou láskou a pokornou službou k jejich poznání Krista.<sup>103</sup> Tato křesťanská snášlivost je založena na svrchovanosti křesťanské pravdy, nikoliv na jejím popření.<sup>104</sup>

Zjevením Staré smlouvy jsou míněny Boží činy s Izraelem a Boží řeč k němu skrze prorocké slovo. Izrael byl první církví svolanou Bohem, kterou vedl, zavázal svou smlouvou a

<sup>95</sup> TRTÍK, Zdeněk. *Slovo víry*. 1. vyd. Praha: Blahoslav, 1963.s.20-21.

<sup>96</sup> TRTÍK, Zdeněk. *Základy víry Československé církve*. s.26.

<sup>97</sup> TRTÍK, Zdeněk. *Základy víry Československé církve*. s.26.

<sup>98</sup> TRTÍK, Zdeněk. *Slovo víry*. 1. vyd. Praha: Blahoslav, 1963.s. 21.

<sup>99</sup> TRTÍK, Zdeněk. *Základy víry Československé církve*. s. 27

<sup>100</sup> TRTÍK, Zdeněk. Sociálně etické principy Základů víry. *Theologická revue* 1.vyd. Praha. UK HTF,1979, 12/1979; s.40-48. [cit.2012-06-15]s.43.ISSN 122197941-48

<sup>101</sup> TRTÍK, Zdeněk. *Základy víry Československé církve*. s.28

<sup>102</sup> TRTÍK, Zdeněk. *Slovo víry*. 1. vyd. Praha: Blahoslav, 1963.s.22.

<sup>103</sup> TRTÍK, Zdeněk. *Základy víry Československé církve*. s.28.

<sup>104</sup> TRTÍK, Zdeněk. *Základy víry Československé církve*. s.29.

káral i utěšoval svým slovem, aby bylo uprostřed hříšného lidstva jeho lidem.<sup>105</sup> Jedná se o slovo soudu a hrozby a na druhé straně zaslíbení a milosti. Také je to slovo poznání, že dávno vytušené základní mravní zákony jsou osobními příkazy jediného Boha.<sup>106</sup> Srdcem zjevení Staré smlouvy je zaslíbení Božího Království a jeho Krále, Spasitele a Immanuele, které vrcholí předobrazem trpícího a slaveného Božího služebníka v Izaiášovi.<sup>107</sup>

Zjevením Nové smlouvy se rozumí Slovo Boží, které se v Ježíši Kristu stalo tělem a je dosvědčené slovem apoštolským a je tak slovem, které zakládá církev Nové smlouvy. Zjevení v Ježíši Kristu je poznatelné jen ve víře, protože je zahaleno jeho trpícím lidstvím. Ježíš Kristus jako nevinný musel trpět, protože hříšné lidstvo nesnese zjevení Boží svatosti a lásky. Hříšné srdce tak může být s Bohem smířeno jedinečně trpící láskou Boží skrze víru. Cesta do Božího království vede jen skrze službu obětavého života.<sup>108</sup> V osobě a událostech Ježíše Krista mluví, jedná a je přítomen Bůh. Nejzřetelnějším projevem tohoto Božího zjevení je Ježíšův absolutní nárok na člověka, plně se však odhalilo učedníkům v události Vzkříšení. Ve Staré smlouvě je událost Božího činu odlišná od proroka a jeho slova, u proroků nebylo zjevení dáno jejich osobou, ale jen jejich slovem. Naproti tomu v Ježíši Kristu je Boží událost i zvěstné slovo sjednoceno v osobě a existenci Ježíše Krista.<sup>109</sup> Ze soteriologie Základů víry lze vyrozumět, že Bůh se jako moc exponoval v Ježíši Kristu pouze vůči temným silám smrti, které napadají člověka proti jeho svobodné vůli. Toto se již před pašijemi vyjadřuje v jeho mocných činech, ale zejména pak jeho zástupnou obětí, ve které za hříšníky vytrpěl jejich věčné odloučení od Boha, čímž zlomil moc smrti a vzkříšením porazil smrt i jako moc ničící život těla i duše. Moc i bezbrannost Boží v Ježíši Kristu mají v sobě zvláštní dialektiku jednak v tom, že mocný bojovník se smrtí sám na kříži podléhá, ale zároveň právě tím a vzkříšením nad ní vítězí. Moment užití moci proti temným silám jinak bezbranným Bohem v Ježíši Kristu zakládá sociálně etickou otázku oprávněnosti křesťanů účastnit se organizované, zejména vojenské moci proti organizovaným silám smrti a násilí ve světě.<sup>110</sup>

Zjevení Boží ve slávě bude odhalením Ježíše Krista celému světu na konci dějin, plností Božího království a nahrazením nepřímého poznání patřením Bohu tváří v tvář.<sup>111</sup> Protože v Ježíši Kristu dosáhly dějiny zjevení svého vrcholu, je on středem veškerého zjevení.

<sup>105</sup> TRTÍK, Zdeněk. *Základy víry Československé církve*. s.29.

<sup>106</sup> TRTÍK, Zdeněk. *Slovo víry*. 1. vyd. Praha: Blahoslav, 1963.s.23.

<sup>107</sup> TRTÍK, Zdeněk. *Základy víry Československé církve*. s.30.

<sup>108</sup> TRTÍK, Zdeněk. *Základy víry Československé církve*. s.31.

<sup>109</sup> TRTÍK, Zdeněk. *Slovo víry*. 1. vyd. Praha: Blahoslav, 1963.s.23-24.

<sup>110</sup> TRTÍK, Zdeněk. Evangelium v odkazu dr. K. Farského. *Theologická revue*. 1.vyd. Praha. UK HTF,1977, 10/1977; s.42-48. [cit.2012-06-15]s.46.ISSN103197762-66

<sup>111</sup> TRTÍK, Zdeněk. *Základy víry Československé církve*. s.32.

Vše je od Boha pro spásu již učiněno a tak je za oponou tohoto světa i věku již vše hotovo. Toto je poznáno vírou, ale ještě zbývá tuto oponu vytáhnout a když se to stane, tehdy bude Kristus zjeven v moci a ve slávě celému světu. V Novém zákoně se o této události hovoří jako o druhém příchodu, parusii. Z této naděje žije křesťanská církev a víra.<sup>112</sup>

Zjevení Boží v Písmu svatém je Boží Slovo, které k nám přichází zaznamenané lidskou řečí.<sup>113</sup> Slovo Boží není jako dějinná událost totožné s Písmem svatým, to je písemným svědectvím, lidskou skutečností jako kniha ve své řeči a představách o světě na jedné straně a skutečností Boží v Božím Slovu, které nám je jím prostředkováno na straně druhé. Bibličtí svědkové dosvědčují z víry vírou poznané Boží Slovo. Tato víra je skutečností lidskou i Boží, protože je osobním úkonem lidského ducha a zároveň dílem Ducha svatého v člověku.<sup>114</sup> Lidské svědectví Písma je dílem Ducha svatého ve víře, ze které dosvědčuje Slovo Boží.<sup>115</sup> Nauka o slovní inspiraci Písma je v dějinách obdobou židovského zúžení Božího slova na text Písma. Jedná se o nauku, podle které je každé slovo Bible nadiktováno Bohem. Soustředění kázání, výkladu a nauky na Písmo je oprávněné a nutné, ale za předpokladu, že nezkrsluje svědectví Písma o tom, že původním tvarem Božího slova bylo Boží jednání v dějinách.<sup>116</sup>

Zjevení v živém slovu církve je stejné Slovo Boží jako je dosvědčeno v Písmu svatém, ale hlásané a vykládané z víry pro život v přítomnosti. Zvěst církve je lidským svědectvím o Slovu Božím a současně dalším jeho tvarem, vyjádřeným v současné řeči a myšlení. K hlásání Slova Božího je potřebná tatáž víra, ze které svědčí Písmo svaté a tentýž Duch svatý, který tuto víru dává. Hlavním prostředkem k nesení této zvěsti církve je kázání a je jí třeba doplňovat a potvrzovat svátostmi a svědectvím života.<sup>117</sup>

Kazatelské činnosti církve pomáhá teologie, zejména pak věrouka, jejím úkolem je pečovat o čistotu a věrnost církve a zkoumat, zda se v ní věrně hlásá Boží slovo. Zvěst církve je je nesena její vírou, která je stručně vyjádřena ve Vyznání víry, Vyznání víry je odpovědným hlasem církve o jejím porozumění Božímu Slovu a je tak pravidlem podle něhož se má Boží Slovo hlásat a podle něhož se má věřit v živého Boha.<sup>118</sup>

Zjevení v náboženské zkušenosti je samotný Bůh, vstupující skrze dějinné zjevení,

<sup>112</sup> TRTÍK, Zdeněk. *Slovo víry*. 1. vyd. Praha: Blahoslav, 1963. s.24.

<sup>113</sup> TRTÍK, Zdeněk. *Základy víry Československé církve*. s.32.

<sup>114</sup> TRTÍK, Zdeněk. *Základy víry Československé církve*. s.33.

<sup>115</sup> TRTÍK, Zdeněk. *Základy víry Československé církve*. s.34.

<sup>116</sup> TRTÍK, Zdeněk. *Dokument - Uvedení do Základů víry*. s.96.

<sup>117</sup> TRTÍK, Zdeněk. *Základy víry Československé církve*. s.34-35.

<sup>118</sup> TRTÍK, Zdeněk. *Základy víry Československé církve*. s.36.

Písmo a živé slovo církve s námi do osobního obecenství s námi, v našich srdcích. Takto s ním máme osobní zkušenost můžeme ho ve víře důvěrně oslovovat, vzývat a prosit.<sup>119</sup>

Slovo Boží a něm sám působící Bůh je podle Zásad Českobratrské církve evangelické základem a zárukou víry. Proto ČCE odkazuje své členy na Slovo Boží jako na základ, důvod a měřítko víry. I staré reformační církve a otcové jsou vzorem jen do té míry, pokud Slovo Boží bylo jejich základem a pravidlem.<sup>120</sup> Reformační církve včetně ČCE podřizují samy sebe Slovu a uznávají nad sebou jeho svrchovanou autoritu. Všechny, i ty nejstarší církevní řády musejí být zrušeny, pokud odporují požadavkům Slova Božího. Slovo Boží je obsažené v Písmech svatých Starého i Nového zákona, nicméně reformační církve nestavějí na jeho liteře, nýbrž na Duchu, který ze Slova Božího a Slovem Božím mluví, proto také dávají svým členům do rukou Písmo.<sup>121</sup> Když se k slovu toho, kdo zvěstuje evengelium připojí Duch svatý, stává se jeho slovo slovem Božím, které oslovuje posluchače a vede jej k rozhodnutí pro Krista. Písmo svaté obsahuje slovo Boží. Předmětem víry nejsou přírodopisné a zeměpisné údaje. Slovo Boží nacházíme při slyšení a čtení v slovech Písma, když se našich srdcí dotkne Duch svatý. Proto je třeba číst Písmo vždy s modlitbou o dar Ducha svatého. Slovo Boží potěšuje, volá k pokání a k poslušnému životu.<sup>122</sup>

Podle protestantského principu, že neplatí tradice, ale Slovo Boží, je nutné se vymanit ze všech hmotných, viditelných i lidských autorit a nechat se emancipovat i sám od sebe a naslouchat tam kde mluví Bůh. Číst Písmo znamená postavit se do světla paprsků vycházejících od samého Boha.<sup>123</sup>

Mnoho lidí dnes v Boha nevěří a ještě to považují za svou přednost a mnozí z těch, kteří se domnívají, že věří nechápou, co vlastně biblická víra znamená. Zaměnili totiž Boha v Ježíši Kristu za předmět na způsob jiných předmětů poznání a stal se jim součástí jejich světonázoru a zapomněli, že Bůh je výzvou volající lidské svědomí k životu odpovědnosti a lásky.<sup>124</sup>

Víra v Boha ví, že všechno má v něm svůj původ, proto křesťanská církev vyznává od počátku víru v Boha Stvořitele, který ze své svobodné vůle a lásky stvořil nebe, zemi i člověka. Od počátku zápasila s názorem, že je Bůh součástí svého stvoření. S tím souvisí i

---

<sup>119</sup> TRTÍK, Zdeněk. *Základy víry Československé církve*. s.37.

<sup>120</sup> HROMÁDKA, Josef L. *Zásady Českobratrské církve evangelické*. 1946. s.11.

<sup>121</sup> HROMÁDKA, Josef L. *Zásady Českobratrské církve evangelické*. 1946. s.13-14.

<sup>122</sup> SMOLÍK, Josef. *Cesta života*.3.vyd. Praha: Kalich, 1991. s.26.

<sup>123</sup> HROMÁDKA, Josef L. *Ústřední principy protestantské*. Praha: Jeroným,1925. s.6.

<sup>124</sup> HROMÁDKA, Josef L. *Zásady Českobratrské církve evangelické*. 1968.s.20.

radostný pohled na život od narození až do smrti. Víra, že tento svět je jako Boží stvoření skutečností, že nese pečeť Boží moudrosti a je místem na které má člověk uplatňovat svou odpovědnost a všechny své darované schopnosti, je zdrojem svobodného pohledu na přírodu i dějiny. Je podnětem k hlubšímu zkoumání všech oblastí skutečnosti, kterým je zvyšována sláva Hospodinova.<sup>125</sup>

Zvěst o Božím díle na zemi je čerpána z knih Starého a Nového zákona. Živá církev vždy žila z jistoty, že nese poselství z vyššího rozkazu a že se nesmí rozhodovat podle svých přání, ale stojí v souvislosti s pokoleními věřících od počátku a musí se kontrolovat jejich svědectvím a stát na cestě na které ji postavil Ježíš Kristus.<sup>126</sup>

Prvotním svědectvím byl církvi Starý zákon, ve kterém našla potvrzení své víry v Ježíše Krista. Církev se měřila touto zvěstí, ale zároveň jí vykládala ve smyslu evangelia Ježíše z Nazareta.<sup>127</sup>

Záhy se vedle Ježíšovy autority stává budoucí součástí biblického kánonu apoštolská tradice.<sup>128</sup> Slovo Boží známe výhradně ve spojitosti s literou Písma svatého, nicméně mezi psaným slovem Písma a Slovem Božím není totožnost. Pisatelé biblických knih mohli používat jen prostředků své doby. Věříme, že byli vedeni Duchem svatým. Názor o vnější literární neomylnosti každého biblického slova vedl k duchovnímu zotročení a zákonictví, tento názor nemá praktický smysl. V prozřetelné Boží radě je ustanoveno, že sama znalost biblické litery nezaručuje pravé poznání slova Božího. Slovo Boží se nás musí svobodně zmocnit a otevřít pohled na vlastní smysl psaného textu. Svoboda víry v evangelium je i svobodou vůči autoritě psaného slova.<sup>129</sup>

Zjevením živého Boha byl svou existencí Ježíš Kristus, v něm Bůh sám přijal lidské tělo a přebýval mezi námi. Vedle svědectví o jeho slávě a svrchované autoritě se setkáváme v novozákonním svědectví také s obrazem poníženého Ježíše, chudého, zavrženého od lidí.<sup>130</sup>

Na druhé straně se projevuje jeho svrchovanost v jeho mimořádném zjevu, mocných činech i ve svobodném přístupu k židovským chrámovým obřadům a zákonickým předpisům, který uváděl strážce těchto tradic v pobouření. Přišel zaměřit požadavky z oblasti náboženské

<sup>125</sup> HROMÁDKA, Josef L. *Zásady Českobratrské církve evangelické*. 1968.s.20-21.

<sup>126</sup> HROMÁDKA, Josef L. *Zásady Českobratrské církve evangelické*. 1968.s.37.

<sup>127</sup> HROMÁDKA, Josef L. *Zásady Českobratrské církve evangelické*. 1968.s.38-39.

<sup>128</sup> HROMÁDKA, Josef L. *Zásady Českobratrské církve evangelické*. 1968.s.40.

<sup>129</sup> HROMÁDKA, Josef L. *Zásady Českobratrské církve evangelické*. 1968.s.45.

<sup>130</sup> HROMÁDKA, Josef L. *Zásady Českobratrské církve evangelické*. 1968.s.7.



na celý život. Tyto nároky se srazily s tehdejšími náboženskými zvyklostmi a předsudky.<sup>131</sup>

Základním Ježíšovým poselstvím je svědectví o živém Bohu, Pánu života i smrti, jenom ze zjevení v Kristu Boha poznáváme. Bůh, který od věků působí, zjevil se v osobě Ježíše Krista a dodnes působí v moci Ducha svatého. Trojiční učení pak vyjadřuje poznání, že Bůh je stále tvořící a stále obětující láska.<sup>132</sup> Nikde není nesmlouvavost Boží vůle vyjádřena tak jasně jako v Ježíši Kristu, a proto je tolik pokořující Boží bázně právě v jeho přítomnosti.<sup>133</sup>

V Kristu je lidský život vysvobozen ze zániku a nesmyslnosti, pramení odtud i naděje pro budoucí vyústění lidských dějin. Ježíš Kristus je skutečným pánem dějin. Pohled k vítěznému Kristu dává odvahu i sílu ke strážné službě. Království Ježíše Krista neznamena dovršení přirozeného dějinného vývoje, ale je novou skutečností, milostivým darem, konečným zásahem Božím do lidské skutečnosti. Křesťan tak očekává příchod Království, ve kterém nebude ani slz ani bolesti.<sup>134</sup>

V případě tohoto věroučného okruhu se zdá, že pojetí Československé církve husitské ohledně Slova Božího a jeho zjevení je poněkud širší a v pojetí Zásad ČCE více zúžené k Písmu svatému. Nicméně je v Zásadách opakovaně zdůrazněno, že není Slovo Boží totožné s psaným záznamem Písem a je odmítnuta myšlenka verbální inspirace a skutečnost, že člověk musí být skrze Písmo Slovem Božím zasažen.

## 2.4 O víře

### 2.4.1 Víra, Vyznání víry

Podle Základů víry čs. církve je víra důvěrou v odpuštění hříchů a naděje věčného života v poslušné oddanosti neviditelnému Bohu, který nás smířil se sebou, zavázal k vděčnosti a osvobodil k pravé lásce, na věky připoutal k sobě a proměnil tak naše srdce i životy v ukřižovaném, vzkříšeném a oslaveném Ježíši Kristu. Pravá víra se nazývá vírou ospravedlňující a projevuje se svobodou od hříchu, pravou láskou a jejími skutky.<sup>135</sup>

Víra je poznáním Boha ze zjevení, vtahuje se a patří výlučně k němu. Žádné jiné poznání není vírou a jinak než vírou nelze Boha poznat. Když je víra poznáním, znamená to,

<sup>131</sup> HROMÁDKA, Josef L. *Zásady Českobratrské církve evangelické*. 1968.s10-11.

<sup>132</sup> HROMÁDKA, Josef L. *Zásady Českobratrské církve evangelické*. 1968.s.19.

<sup>133</sup> HROMÁDKA, Josef L. *Ústřední principy protestantské*. Praha: Jeroným,1925. s.8.

<sup>134</sup> HROMÁDKA, Josef L. *Zásady Českobratrské církve evangelické*. 1968. s. 29.

<sup>135</sup> TRTÍK, Zdeněk. *Základy víry Československé církve*. s.38.

že k ní přistupuje i rozum. Není tedy ve víře odsunut ani popřen, ale postaven do své původní a pravé situace, kterou je kladný vztah celé lidské existence k jejímu Stvořiteli a Pánu.<sup>136</sup>

Víra Čs. církve je vyjádřena ve Velkém vyznání víry: „Věříme v Boha jednoho, Ducha věčného a Tvůrce všeho, Otce Ježíše Krista i Otce Ježíše Krista i Otce našeho, jenž od věčnosti vládne království duší našich. Věříme v Ježíše Krista, Syna Božího, Světlo ze Světla, Život ze Života, jenž od Otce přišel, Životem svým zlo světa a smrti přemohl, aby získal nám království Boží věčné. Věříme v Ducha Božího, jenž od věčnosti do věčnosti vše oživuje, věříme, že v Ježíši Kristu se zjevil, skrze proroky a otce naše mluvil a v nás chce přebývat. Věříme v život věčný Dobra, Pravdy a Krásy, tak jako jsme přesvědčeni o smrti zla i zlých. Věříme, že Otec nebeský nás proto stvořil, abychom Ducha Božího v sobě majíce, šťastni byli, život Pravdy žili, Pravdy Boží hájiti se nebáli a života věčného tak jistě dosáhli. Tak staň se!“

V tomto textu je vyznávána víra v živého, osobního Boha, Boha Abrahamova, Izákova a Jákobova, který mluvil skrze proroky a zjevil se v Ježíši Kristu. Bůh je nazýván živým, protože je Pánem a Stvořitelem, který si povolával proroky a apoštoly a který svobodně a svrchovaně vstupuje do života člověka a zastavuje ho na jeho cestě, aby ho obrátil jiným směrem.<sup>137</sup>

Zásady ČCE hovoří o tom, že odpuštění a ospravedlnění lze přijmout pouze vírou, víra není výsledkem lidského přemýšlení, hledání nebo cítění, ale odpovědí na zavolání Boží. Hlas svědomí nebo pozorování Božích skutků v dějinách přírodě je cestou pouze na práh víry. Až tam, kde Bůh svým Slovem zavolá na člověka, ukáže mu bezpodmínečnost svých ustanovení a nevypravitelnost jeho zaslíbení, až tam začíná skutečná víra. Věřit znamená plně důvěřovat Božímu Slovu a úplně se spolehnout na jeho milost.<sup>138</sup>

ČCE nevytvořila svoje vlastní vyznání víry, ale přihlásila se k vyznáním starokřesťanským a jak již bylo uvedeno na jiném místě, k vyznáním světové reformace – Augsburskému a Helvetskému a ke dvěma vyznáním reformace české: Českému vyznání z r. 1575 a k vyznání Jednoty bratrské. Tímto dochází k širšímu pojetí vyznání víry, která ČCE chápe jako poradní hlasy, nikoliv jako výraz konečné pravdy.<sup>139</sup>

V tématu víry obecně jsou tedy oba věroučné dokumenty ve shodě, pouze Základy

<sup>136</sup> TRTÍK, Zdeněk. *Slovo víry*. 1. vyd. Praha: Blahoslav, 1963.s.28.

<sup>137</sup> TRTÍK, Zdeněk. *Základy víry Československé církve*. s. 39.

<sup>138</sup> HROMÁDKA, Josef L. *Zásady Českobratrské církve evangelické*. 1946.s. 28.

<sup>139</sup> HROMÁDKA, Josef L. *Zásady Českobratrské církve evangelické*. 1968. s. 54 -55.

víry navíc zdůrazňují projevy skutečné víry, zejména skutky lásky.

### 2.4.2 Bůh

Bůh je v Základech víry čs. církve nazýván osobním, protože je moudrou, sebevědomou a sebe určující svatou vůlí, a protože slyší a vyslýchá modlitby svých dětí a slitovává se. Názvy Otec, Syn a Duch svatý jsou vyjádřením života jediného a téhož Boha, který se zjevuje ve Slovu neboli Synu jako Otec a do obecnství s námi vstupuje v našich srdcích jako Duch svatý.<sup>140</sup> Řeč o osobním Bohu má vyjádřit, že Bůh není dán, jako příroda, že není věcí, která je kdykoliv přístupná našemu poznávání a nakládání, je to sebevědomá osobní vůle, která apeluje na naši odpovědnost a na naše rozhodování a jen v tomto mravním napětí je poznatelná, vchází do osobního vztahu k člověku, slyší a vyslýchá jeho modlitby a slitovává se nad ním.<sup>141</sup>

Slovy „Ducha věčného a Tvůrce všeho“ vyjadřuje Vyznání čs. církve Pána Boha jako neviditelného Stvořitele, který je věčný, stvořil svět z ničeho a dále v něm tvoří.<sup>142</sup>

Starozákonnímu podání o způsobu stvoření se rozumí jako starověkému vyjádření víry ve Stvořitele za pomoci názorů a představ o světě, které byly vědou překonány. Vědecké poznání světa však neruší víru ve Stvořitele, nýbrž naopak této víře odpovídá na otázku, jakým způsobem byl svět stvořen a jak v něm Bůh tvoří. Stvoření světa Bohem je viditelným pozadím vývoje a vývoj světa je viditelným popředím stvoření.<sup>143</sup>

Slovy Otce Ježíše Krista i Otce našeho je vyznávána víra v Boha, který je dokonale sjednocený s Ježíšem Kristem, ve kterém nás k sobě z milosti poutá svazkem synovské poslušnosti, důvěry a lásky.<sup>144</sup>

Slovy „jenž od věčnosti vládne královstvím duší našich“ se vyznává, že je pro nás království Boží připraveno od věčnosti u Boha, který je jeho Pánem a je našim duším vydobyté Kristem. Království Boží je Boží vládou uskutečňovanou ve třech stupních: první stupeň je v tom, že Bůh je od věčnosti Pán a od stvoření světa vše ovládá kromě svobody a odpovědnosti, kterou svobodně a z lásky člověku daroval.<sup>145</sup> Druhý stupeň je v tom, že skrze Ježíše Krista vládne Bůh svou láskou i ve svobodné a odpovědné poslušnosti a důvěře

<sup>140</sup> TRTÍK, Zdeněk. *Základy víry Československé církve*. s. 40.

<sup>141</sup> TRTÍK, Zdeněk. *Slovo víry*. 1. vyd. Praha: Blahoslav, 1963.s. 31.

<sup>142</sup> TRTÍK, Zdeněk. *Základy víry Československé církve*. s.41.

<sup>143</sup> TRTÍK, Zdeněk. *Základy víry Československé církve*. s.41.

<sup>144</sup> TRTÍK, Zdeněk. *Základy víry Československé církve*. s.41.

<sup>145</sup> TRTÍK, Zdeněk. *Základy víry Československé církve*. s.42.

věřících. Třetí stupeň je v plném a všem zjevném budoucím vítězství Ježíše Krista ve věčné Boží slávě a vládě.<sup>146</sup>

Podle Zásad ČCE je Bůh svrchovaným Pánem, svatým Panovníkem, ve kterém je od věků plnost pravdy, spravedlnosti a lásky. Je nade všemi zákonitostmi a jednotou tohoto světa, protože i přírodní a dějinné zákony jsou dílem jeho moudrosti a moci. Samotného Boha, jeho svatost i lásku, poznáme jen když on sám nám k sobě otevře přístup, nezavolá nás naším jménem a neukáže nám, co máme činit. Naše vlastní jednání je a myšlení, toužení a cítění je nespolehlivou a klamnou cestou k Bohu. Opravdu se lze k němu přiblížit pouze kající vírou. Písmo a svědectví reformátorů nás učí o tom, že právě nejhlubší vědomí hříchu a nejpřímnější pokání vzniká v lidské duši tehdy, když Otec nabízí svou lásku svému dítěti.<sup>147</sup>

V tomto bodě dochází opět ke shodě mezi oběma dokumenty a nejsou shledány významnější rozdíly pohledů.

### 2.4.3 Ježíš Kristus

Víra v Ježíše Krista podle Základů víry a Velkého vyznání čs. církve je poslušná důvěra v něj jako Spasitele, ve kterém pro nás učinil vše a je s námi k naší spáse. Slovo Kristus znamená mesiášského, Duchem obdařeného krále, Spasitele, který byl zaslíben proroky. Víra v Syna Božího je důvěrou v něj jako prvorozeného bratra, ve kterém se Bůh stal naším Pánem proto, aby se nám přiblížil ve všem kromě hříchu a přivedl nás k poslušnosti důvěry beze strachu a spasil nás na věky svou slitovnou láskou. Ježíš Kristus je naším Pánem v našem prvorozeném bratru.<sup>148</sup>

Naším prvorozeným bratrem je Ježíš Kristus ve svém pravém a plném lidství a proto i my můžeme být jeho bratřími, v údělu budoucí slávy Božího království. Jeho prvorozenství spočívá v tom, že je s ním Bůh od počátku v dokonalé jednotě a i my s ním proto máme vírou v budoucnu dokonale sjednocení. Naším Pánem je proto, že se nám Bůh zjevuje v dokonalé jednotě s ním a jako Pán nás oslovuje odpuštěním vin hříchu a vytrhuje nás z věčné smrti, vládne nám a na věky nás k sobě připoutává.<sup>149</sup>

Ježíši Kristu však nejsme rovni, protože v sobě nemáme dokonalou jednotu s Bohem jako on. Této jednoty však doufáme také z milosti dosáhnout ve slávě Ježíše Krista

<sup>146</sup> TRTÍK, Zdeněk. *Základy víry Československé církve*. s.43.

<sup>147</sup> HROMÁDKA, Josef L. *Zásady Českobratrské církve evangelické*. 1946.s. 17.

<sup>148</sup> TRTÍK, Zdeněk. *Základy víry Československé církve*. s. 43-44.

<sup>149</sup> TRTÍK, Zdeněk. *Základy víry Československé církve*.s. 45.

v království Božím, ale odděluje nás od toho hranice smrti, vzkříšení a konečného soudu.<sup>150</sup>

Rozumově pochopit a vyjádřit pojmy jednotu Boha s Ježíšem Kristem je možné pouze obrazně, ve Vyznání víry tento vztah vyjadřují tyto obrazy: Syn Boží, Světlo ze Světla, Život ze Života, jenž od Otce přišel. O Ježíšově lidském původu soudíme, že byl synem Josefovým a Mariiným. Evangelijní vyprávění o jeho zrození z Panny je zvěstí o tom, že Bůh si Mesiáše formoval již od jeho vstupu do světa v dokonalé jednotě s ním, z této dokonalé jednoty pak plyne jeho bezhříšnost. Ta spočívala v tom, že i když skutečná pokušení a hříchy byly pro Pána Ježíše myslitelné a možné, vždy je překonal a tak osvědčil svou bezhříšnost.<sup>151</sup>

Ježíš Kristus nás spasil tím, že přemohl jednak zlo světa, což je lidský hřích a vina, oddělující lidstvo od Boha a vnášející do světa zmatek. Hřích se projevuje v mravním zlu osobního života a v sociálním zlu hříchem porušených společenských řádů a institucí. Porušením řádů a institucí jsme vinni a odpovědní my všichni osobně, protože je svou hříšností udržujeme a trpíme. Dále nás Ježíš Kristus spasil tím že přemohl zlo smrti, což znamená Boží odsouzení a zavržení ukončeného lidského života hříchem a vinou.<sup>152</sup>

Ježíš Kristus nás spasil tím, že nám zjevil Otce svou celoživotní obětí dokonanou smrtí na kříži, kde trpěl za nás a pro nás hříšné, skrze víru tak smazal naše viny, odvrátil od nás Boží zavržení a odsouzení a naši smrt zbavil hrůzy a zla. Také nám dal sílu k vítěznému zápasu s hříchem. Na díle spásy se podílíme v Ježíši Kristu skrze milost víry účinnou láskou. Spáse se v oběti Ježíše Krista nabízí každému člověku.<sup>153</sup>

Ze vzkříšení a oslavení Ježíše Krista, který svědectvím Písma svatého a v obecnosti své Večeře mocí Ducha svatého osvěcuje naši mysl a zapaluje naše srdce k víře, čerpáme jistotu své spásy. V Ježíšovo vzkříšení uvěřili apoštolové a učedníci proto, že se jim vzkříšený zjevil, o vzkříšeném Kristu se věří že není tělo, ale Duch a o prázdném hrobu a tělesném zmrtvýchvstání se soudí, že jsou plodem pozdější víry. Toto podání má vyjádřit skutečnost, že Ježíš Kristus jako prvotina vzkříšených nezůstal ve smrti, byl vzkříšen a že je Vzkříšený totožný s Ježíšem Nazaretským. Jeho oslavení pak znamená, že je z Boží mocí Zastáncem a Pánem své církve, je dosazen za Pána celého světa v budoucím věku a v něm je k Bohu připoutáno a k věčné slávě předurčeno i naše lidství. Vzkříšený a oslavený Kristus zůstává člověkem v dokonalé jednotě s Bohem, který se v něm zjevil, jeho lidství je však oslavené a

<sup>150</sup> TRTÍK, Zdeněk. *Základy víry Československé církve*. s. 46.

<sup>151</sup> TRTÍK, Zdeněk. *Základy víry Československé církve*. s. 47-48.

<sup>152</sup> TRTÍK, Zdeněk. *Základy víry Československé církve*. s. 48-50.

<sup>153</sup> TRTÍK, Zdeněk. *Základy víry Československé církve*. s. 50.

duchovní. Ježíš pro sebe jako oslaveného Pána používal název „Syn člověka“.<sup>154</sup>

Zásady ČCE mluví o Ježíši Kristu takto: přišel od Boha v plnosti času, tiše a beze slávy. Jeho čistá a svatá osobnost zesilovala jistotu, že nepřichází jen jako prorok, ale mnohem více.<sup>155</sup>

Kristova smrt je výplatou za hřích, trestem, který jsme měli vytrpět my a je tak důkazem Božího slitování a lásky. Všechny oběti, které kdy byly obětovány za lidské hříchy se staly v Kristově oběti zbytečnými, Bůh za nás obětoval svého Syna za nás jednou pro vždy, aby se na jeho oběť lidé bezpečně spolehli a přijali jí jako důkaz Božího odpuštění.<sup>156</sup>

Ohledně Ježíše Krista a jeho významu panuje sice mezi oběma dokumenty opět v zásadě shoda, nicméně je možné zaznamenat větší důraz na oslaveného a vzkříšeného Krista v Základech víry a na trpícího služebníka Ježíše v Zásadách ČCE.

#### 2.4.4 Duch svatý

Duch svatý je podle Vyznání Bůh sám, mluvící skrze proroky, zjevující se v Ježíši Kristu a promlouvající také skrze otce. Zvláštním znakem Boha jako Duchu svatého je, že vše od věčnosti do věčnosti vše oživuje a v nás chce přebývat. Toto přebývání je osobní přítomností Boha, který se zjevil skrze svědectví Písma a vstoupil s námi do obecnství v našich srdcích. Dílem Duchu svatého v nás je osvěcování naší mysli k chápání zjevení, otvírání našich srdcí, abychom jej přijali, přivlastňuje nám dílo smíření, vlévá lásku Ježíše Krista do srdcí a spojuje nás v jednotu víry a naděje. Proměňuje nás pokáním a vírou v dítka Boží, obdařuje duchovními dary a posílá ke službě a svědectví ve světě. Našimi otci skrze které také Duch svatý mluvil jsou všichni svědkové, kteří nám předali pochodeň víry a kteří nás uvedli do evangelia, jsou to zvláště otcové české i další reformace a ti, od nichž bylo přijato dílo Československé církve.<sup>157</sup>

Duch svatý podle Zásad ČCE působí neustále, naplňuje jednotlivce i skupiny novou mocí, prolomuje formy, které ztratily účinnost a působí obnovu a probuzení tam, kde se to nejméně čeká. Duch svatý chrání církve před připodobněním světu, dává jí odvahu, aby hleděla k novým úkolům a dává jí statečnost nebát se překážek a naplňuje jí moudrostí ke správnému rozhodování.<sup>158</sup>

<sup>154</sup> TRTÍK, Zdeněk. *Základy víry Československé církve*. s.52-53.

<sup>155</sup> HROMÁDKA, Josef L. *Zásady Českobratrské církve evangelické* 1946.s. 23.

<sup>156</sup> HROMÁDKA, Josef L. *Zásady Českobratrské církve evangelické*.1946.s. 24.

<sup>157</sup> TRTÍK, Zdeněk. *Základy víry Československé církve*. s.53-55.

<sup>158</sup> HROMÁDKA, Josef L. *Zásady Českobratrské církve evangelické*. 1968.s. 37.

V tématu Ducha svatého se jedná o shodu, takřka bezvýhradnou, zejména je třeba vyzvednout důraz obou dokumentů na Ducha svatého jako živou, hybnou sílu církve, která působí v neztečené míře v celých dějinách i dnes.

#### 2.4.5 Život věčný

Životem věčným se pak rozumí v Základech víry účast na Božím životě v Ježíši Kristu, který začíná již teď účinnou láskou skrze víru. Nadějí věčného života je míněna víra v život věčný s Kristem v budoucí slávě. Obsah tohoto věčného života je naznačen pojmy Dobra, Pravdy a Krásy, psanými s velkým počátečním písmenem, neboť označují hodnoty života Božího. Vyjádřit se tím chce naděje v milost dokonalé jednoty Boží se spasenými lidmi po jejich vzkříšení a posledním soudu. Tato jednota neznamená proměnu lidství v božství, ale plnou účast oslaveného lidství na životě Božím. Naděje života věčného je založena na Ježíši Kristu, ve kterém se tato jednota Boha s lidstvím uskutečnila a ve kterém jsme k věčnému životu vírou spaseni.<sup>159</sup>

K této víře v život věčný se pojí i přesvědčení o smrti zla i zlých, která nastane konečným soudem, který plyne z Boží svatosti a lidské odpovědnosti a nastolením Božího království ve slávě. Protože je Bůh lítostivý a milostivý, nezúctuje s hříchem a zlem hned, ale vyčkává dlouho na obrácení hříšníka. Důkazem této Boží trpělivosti je trvání lidských dějin i našeho života. Jen Otec nebeský ví, kdy nastane konec lhůty, která nám je každému dána, a která pro každého končí okamžikem smrti. To, že neznáme den a hodinu naší smrti by nás mělo vést k tomu, abychom činili pokání a navrátili se k Bohu dokud je čas.<sup>160</sup>

Tělesnou smrtí je časný život ukončen a uzavřen ke konečnému soudu, život po smrti nespočívá v pokračování, ale v obnovení, dovršení a zvěčnění života pozemského, které se děje vzkříšením, které se týká každého člověka a děje se hned po smrti. Nekající a zatvrzelé hříšníky tak čeká po smrti zoufalství v odloučení od Boha i od lidí. Údělem hříšníků kajících a spasených je blaženost v Bohu s Kristem v obecnství spasených.<sup>161</sup>

Úděl a vzkříšení zesnulých nám nejsou na zemi viditelné a zřejmé, ale budou zjeveny a zpečetěny na konci věků při posledním soudu. Zde budeme souzeni za celý svůj život.<sup>162</sup>

Smrt zlých neboli věčná smrt je názvem pro věčný úděl zatvrzelých hříšníků a spočívá

<sup>159</sup> TRTÍK, Zdeněk. *Základy víry Československé církve*. s. 55-57.

<sup>160</sup> TRTÍK, Zdeněk. *Základy víry Československé církve*. s.57-59.

<sup>161</sup> TRTÍK, Zdeněk. *Základy víry Československé církve*. s.59-61.

<sup>162</sup> TRTÍK, Zdeněk. *Základy víry Československé církve*. s.61-62.

v odsouzení a zavržení hříšného života k věčné temnotě, bolesti, zoufalství a odloučení od Boha i spasených. Před touto smrtí zachraňuje Bůh v Ježíši Kristu a k záchraně před ní je nutná ospravedlňující víra. Její potřeba pro spásu nás zavazuje k horlivému hlásání evangelia všem lidem a k následování Ježíše Krista ve skutcích obětavé služby. O těch, kteří evangelium bez vlastní viny nepoznali máme naději, že budou souzení podle možností, které jim k poznání Boha byly dány.<sup>163</sup>

Věčný život ve slávě je oslavením a povýšením lidského života ospravedlněného Kristem k věčnému obecnství spasených s Bohem. Ti, kterým je zaslíbeno blaho a sláva věčného života jsou Ježíšem Kristem nazýváni blahoslavenými. Toto zaslíbení se však týká i hmotného světa, ve kterém žijeme.<sup>164</sup>

Do věčného života i věčné smrti člověka jsou zahrnuty všechny vztahy k bytostem a předmětům tohoto hmotného světa. V tom je obsažena naděje, že se shledáme ve věčnosti se všemi drahými s nimiž jsme byli v tomto životě spojeni láskou v Ježíši Kristu.<sup>165</sup>

V posledních dnech pak pomine celý vesmír, svět i naše země ve své hmotné podobě, budou proměněny Duchem svatým, zduchovněny, zbaveny kletby smrti a hříchu a zvěčněny k věčnému životu spasených.<sup>166</sup>

Touha po věčném životě podle Zásad ČCE zaznívá v celém svědectví Bible. Církev tomuto pojmu rozumí jinak než staré filosofické školy a kultury, podle kterých bere člověk svou podstatou automaticky účast na nesmrtelnosti a smrt je pouhým přechodem z jednoho stavu do druhého. Víme ale že už starozákonní lid toužil po životě věčném a víra ve věčného a milosrdného Boha překonávala pocit nesmyslnosti a nicoty. Hospodin je pánem života a smrti a v jeho ruce je náš počátek i konec.<sup>167</sup>

Církev apoštolská přijala v Kristu ujištění, že jeho vítězstvím nad smrtí je i nám otevřen nový život. Nejedná se jen o představu záhrobního života, ale o vítěznou jistotu, že Ježíš Kristus nám otevřel vstup do věčného obecnství s ním.<sup>168</sup>

V apoštolském vyznání se hovoří o vzkříšení těla z mrtvých, pokud by se tomu rozumělo ve smyslu biologickém, ztratil by se jeho pravý smysl. Ježíš Kristus přichází do života zcela konkrétní lidské bytosti, jejíž slabost, utrpení a tíhu bere na sebe. Před tváří

<sup>163</sup> TRTÍK, Zdeněk. *Základy víry Československé církve*. s.62-63.

<sup>164</sup> TRTÍK, Zdeněk. *Základy víry Československé církve*. s.64.

<sup>165</sup> TRTÍK, Zdeněk. *Základy víry Československé církve*. s.65.

<sup>166</sup> TRTÍK, Zdeněk. *Základy víry Československé církve*. s.64.

<sup>167</sup> HROMÁDKA, Josef L. *Zásady Českobratrské církve evangelické*. 1968. s. 27.

<sup>168</sup> HROMÁDKA, Josef L. *Zásady Českobratrské církve evangelické*. 1968. s.27-28.



živého Boha záleží právě na jednotlivém člověku, on je ve své jedinečnosti předmětem Božího soudu a smilování. Neopakovatelný lidský život je vysvobozen ze zániku a nesmyslnosti a tím i pozemské dějiny nabývají vyššího posvěcení, neboť jejich pánem je Ježíš Kristus.<sup>169</sup>

Evangelium však mluví také o zatracení a tyto výroky jsou vždy spojeny s děsivým faktem, že člověk odmítá nabízenou milost. Ježíšův výrok, že vše může být odpuštěno, kromě rouhání Duchu svatému naznačuje otřesnou skutečnost, že lidé odmítají vztaženou ruku. Nikdo z nás nesmí brát na lehkou váhu tvrdá slova o zahynutí a zatracení. I kdybychom viděli ve víře do hloubky Božího odpuštění pro všechny lidi a i kdybychom škrtli hrůzu zatracení pro celý svět, nesmí v nás nikom zmlknout vědomí, že právě my jsme ti, na které platí tvrdé Hospodinovo slovo o zavržení.<sup>170</sup>

Ohledně věčného života panuje shoda mezi oběma dokumenty, věčný život je v obou vnímán jako život s Kristem v nové stvořené kvalitě, předznamenané vzkříšením Kristovým, zároveň oba dokumenty akcentují hroznou skutečnost zatracení či smrti zlých, jinak těch, kdo Boží podanou ruku odmítají.

#### **2.4.6 Stvoření, Boží obraz v člověku, hřích, vina**

Svým stvořením rozumí Základy víry to, že svým početím, zrozením i životem existujeme z vůle svého Pána, na kterém jsme zcela závislí a jsme mu odpovědní. Bůh nás stvořil, abychom byli jeho obrazem. Tím jsme v případě, že žijeme v obecnství poslušné důvěry a lásky s Bohem. Božím obrazem v nás je zrcadlíci se Boží Pravda, Dobro a Krása, žijeme li s Bohem v Ježíši Kristu.<sup>171</sup>

Člověk tento Boží obraz v sobě ztratil zrušením obecnství se svým Stvořitelem skrze hřích. Hříšníkovi zbývá z Božího obrazu pouhý obrys v rozumné a odpovědné lidské přirozenosti, která svědčí, že je člověk dílem Stvořitele, kterému patří. Znovu se může hříšníkovi dostat Božího obrazu z milosti v Ježíši Kristu, který je dokonalým Božím obrazem. K obnově Božího obrazu jsou potřebné tyto podmínky: pokání, uvěření v Ježíše Krista, křest a obecnství s Kristem v církvi. Boží obraz obnovený v Ježíši Kristu se projevuje láskou. Zvláště může a má být Božím obrazem v našich životech manželství, a to protože je obětavá manželská láska podobností lásky Boží.<sup>172</sup> Obsah Božího obrazu v člověku nepochopíme,

<sup>169</sup> HROMÁDKA, Josef L. *Zásady Českobratrské církve evangelické*. 1968. s. 28.

<sup>170</sup> HROMÁDKA, Josef L. *Zásady Českobratrské církve evangelické*. 1968. s. 26-27.

<sup>171</sup> TRTÍK, Zdeněk. *Základy víry Československé církve*. s.66.

<sup>172</sup> TRTÍK, Zdeněk. *Základy víry Československé církve*. s.67-68.

budeme-li o něm uvažovat ve smyslu malířského díla nebo fotografie, přesnější je spíše myšlenka na odraz v zrcadle nebo vodní hladině, obraz trvá jen do té doby, dokud je mezi ním a zobrazovaným předmětem blízký vztah.<sup>173</sup>

Víru ve stvoření vyjadřuje Písmo svaté příběhem o stvoření Adama a Evy, kdy Adamem je každý muž a Evou každá žena. Ráj v tomto příběhu symbolizuje harmonii, nevinnost a blaženost obecnství s Bohem, pro kterého jsme byli stvořeni. Hřích Adama a Evy je i naším hříchem, kterým jsme mařili a maříme harmonii, nevinnost a blaženost obecnství s Bohem. Hřích spočívá v podlehnutí pokušení stát se sám sobě bohem, v nedůvěře vůči Bohu a v touze po úplné nezávislosti, ze které se rodí neláska, hříšné žádosti a skutky proti Boží vůli.<sup>174</sup> Hřích nemá své kořeny v živočišné lidské stránce, v těle, ale v rozhodnutí ducha. Je to nedůvěra, nevděk a neposlušnost vůči Stvořiteli.<sup>175</sup>

Vina je důsledkem hříchu, který je urážkou Boha, odděluje hříšníka od jeho lásky, přivádí jej pod Boží hněv a budí jeho špatné svědomí a žene jej stále dál od Boha, tuto vzdálenost od něj nemůže žádný člověk sám ze sebe překonat, překonat jí může pouze Bůh svou láskou, která trpí našimi hříchy. Tato láska překonala tuto vzdálenost v Ježíši Kristu.<sup>176</sup>

Odpuštění vin je ujištěním člověka ve víře, že jeho viny jsou zahlazeny v Ježíši Kristu. Obrazem temné moci pokušení, kterou jinak Písmo nazývá satanem nebo d'áblem, je had v ráji. Vyhnání z ráje je odloučení od Boha způsobené hříchem, zmaření nevinnosti, harmonie a blaženosti obecnství s Bohem, pro které jsme byli stvořeni. Zpět do tohoto obecnství nás přivádí Ježíš Kristus. Spása v něm nás ale nezabavuje časných důsledků našich hříchů, utrpení, škod a ostatního zla. Obecnství s Bohem v Kristu není totožné s tím, které jsme ztratili, protože se nám nedostává nevinnosti, k níž jsme byli stvořeni, nýbrž spásy ze hříchu. Přesto tím nejsme vzhledem k původnímu určení ochuzeni, ale naopak obohaceni, protože teprve jako hříšníci, pro které se Kristus obětoval, poznáváme hlubiny Boží lásky k nám. K našemu určení od stvoření patří, aby v nás přebýval Duch svatý, abychom byli šťastní, žili v Boží Pravdě, statečně jí hájili a života věčného tak jistě dosáhli.<sup>177</sup>

V Zásadách ČCE se o stvoření člověka říká, že lidé byli stvořeni k obrazu a podobenství Božimu, aby byli živi ve spravedlnosti, lásce, rozumnosti, svobodě a svatosti a aby mezi nimi a Bohem panoval věčný mír a pokoj. Veškerý život je dnes důkazem, že mír

<sup>173</sup> TRTÍK, Zdeněk. *Slovo víry*. 1. vyd. Praha: Blahoslav, 1963s.54.

<sup>174</sup> TRTÍK, Zdeněk. *Základy víry Československé církve*. s. 69.

<sup>175</sup> TRTÍK, Zdeněk. *Slovo víry*. 1. vyd. Praha: Blahoslav, 1963s.56

<sup>176</sup> TRTÍK, Zdeněk. *Základy víry Československé církve*. s.70,

<sup>177</sup> TRTÍK, Zdeněk. *Základy víry Československé církve*. s.71-73.

mezi Bohem a stvořením byl porušen a že je nepřátelství mezi Bohem a přirozeným člověkem. Každý musí vidět že porušenost a zkaženost je na všech stranách, že Boží vůle a řád jsou přestupovány a lidé před Otcem utíkají místo aby toužili po obecnství s ním. Nevěra popírá jeho svrchovanost i jeho bytí, jeho přikázání jsou přestupována vědomě i nevědomě. Vše co žije je podrobena bolesti, utrpení a smrti.<sup>178</sup>

Toto porušení míru mezi Bohem a stvořením se nazývá hřích.. Hřích v člověku vzniká jako vzpoura proti Bohu, jeho ovocem je sebeláska, ze které se rodí všechny ostatní záporné vlastnosti. K podstatě hříchu patří i vědomí, že člověk není vázán žádnými závazky vůči ostatním lidem – svým bližním. I zkušeností každého křesťana je rozpor mezi vlastním určením a skutečným stavem vlastního nitra.. Probouzí se v něm sice vědomí viny, ale zároveň poznává svou neschopnost k pravé lásce, službě a poslušnosti Bohu.<sup>179</sup>

Dnešní doba vědomí hříchu nezná, zná pouze nedokonalost jako nižší stupeň vývoje, kterou je možno překonat. Křesťanský pohled však vidí, že zlo má hlubší původ a patří k oněm tajemstvím, nad kterými vítězí pouze víra.<sup>180</sup>

V tomto tématu opět dochází prakticky ke shodě pozic obou dokumentů, v obou je reflektována pokaženost původně dobrého Božího stvoření v člověku, narušení obrazu jakožto „odrazu“ Božího, oba dokumenty si uvědomují nesmírnou hloubku a závažnost problematiky hříchu a skutečnost, že i křesťan je konfrontován se svou vlastní zkažeností a nedostatečností, kterou nelze překonat jinak než Boží mocí v Kristu skrze víru.

## 2.5 O Božím přikázání

Božím přikázáním rozumí Základy víry jako zákonu života, který je Bohem dán ve smlouvě Božímu lidu. Boží smlouvou se myslí jednak Stará smlouva daná Bohem lidu izraelskému, jednak Nová smlouva daná nám v Ježíši Kristu. Boží přikázání Staré smlouvy jsou vyjádřena v Desateru, Nová smlouva v Ježíši Kristu pak není zrušením Desatera, ale jeho naplněním, což znamená vyslovení jejich posledního smyslu a naprostého nároku na vnitřní i zevní život Božího lidu. Pravý smysl Desatera se nám otvírá právě v Ježíši Kristu.<sup>181</sup>

V následujících článcích Základy víry přistupují k rozebírání jednotlivých přikázání Desatera, vzhledem k tomu, že Zásady ČCE nemají samostatný okruh, který by přímo řešil

<sup>178</sup> HROMÁDKA, Josef L. *Zásady Českobratrské církve evangelické*. 1946. s. 19.

<sup>179</sup> HROMÁDKA, Josef L. *Zásady Českobratrské církve evangelické*. 1968. s. 22-23.

<sup>180</sup> HROMÁDKA, Josef L. *Zásady Českobratrské církve evangelické*. 1968. s. 23

<sup>181</sup> TRTÍK, Zdeněk. *Základy víry Československé církve*. s. 74-75.

téma Božího přikázání a Desatera (přestože toto téma vystupuje z ostatních okruhů, zejména ve vztahu k Písmu), ale místo něho rozebírají témata ze sociální etiky, nebude tento okruh dále srovnáván.

## 2.6 O modlitbě

Modlitba je podle Základů víry otevřením srdce Bohu myšlenkou, slovem díky, oslavy a prosby, důvěru ve vyslyšení čerpáme ze své důvěry v Boha a z ujištění svého Spasitele. I nevyslyšená modlitba má význam, je znamením naší hříšnosti, zkouškou naší víry a školou lepšího poznání Boží vůle. Modlit se máme vytrvale, trpělivě, pokorně a odevzdaně do vůle Boží.<sup>182</sup> Modlitba je živým výrazem a stále novým zdrojem obecnstvím s Bohem, které zakládá křesťanskou existenci v církvi<sup>183</sup> Vzorem těchto modliteb je Otčenáš – modlitba, kterou nás naučil náš Spasitel.<sup>184</sup>

V této modlitbě oslovujeme Pána Boha jako Otce, toto oslovení je vyjádřením naší důvěry k němu a vyznáním, že nikdo a nic jiného není pravým Bohem. Nebesa jsou člověku skrytá a nepřístupná Boží všudypřítomnost, plná Božího světla a slávy.<sup>185</sup>

Podle zásad ČCE nám naše víra ukládá těžké úkoly a povinnosti, neustále musí zápasit s nedověrou, hříchem, vlastní nestálostí a pokušením. Tento boj víry na této zemi a tomto životě nepřestane, proto nelze věřit a bojovat jej bez modlitby. Modlitbou víra prosí o novou sílu, odvalu a očištění. Předstupujeme v ní pokorně a uctivě před Boha a oslavujeme jeho jméno, chválíme a velebíme ho a děkujeme mu za bohatství jeho darů, prosíme za odpuštění i slitování. Nepřestáváme se také přimlouvat za všechny lidi, všichni totiž před něho musíme předstoupit tak, jak jsme. Modlitba věřících začíná v úzkosti a bázni a končí v důvěrné dětinské oddanosti. Pravá modlitba se děje v duchu a pravdě, dítě Boží očekává jen na Otce a spoléhá jen na jeho milost, zjevenou ve smířčí oběti kříže.<sup>186</sup>

I zde se pozice obou dokumentů shodují, v modlitbě vidí těsné spojení církve s Bohem, zdroj její síly a naděje. Je to způsob zápasu za sebe i za svět, jeden ze základů křesťanské existence jako výraz nezlomné důvěry v Boha .

<sup>182</sup> TRTÍK, Zdeněk. *Základy víry Československé církve*. s.84-85.

<sup>183</sup> TRTÍK, Zdeněk. Dokument - Uvedení do Základů víry. *Theologická revue*. s. 114.

<sup>184</sup> TRTÍK, Zdeněk. *Základy víry Československé církve*. s. 84-85.

<sup>185</sup> TRTÍK, Zdeněk. *Základy víry Československé církve*. s.86.

<sup>186</sup> HROMÁDKA, Josef L. *Zásady Českobratrské církve evangelické*. 1968.s.99-100.

## 2.4 O svátostech

Svátostí je dle Základů víry určité jednání, jímž se obecnství věřících v Duchu svatém aktivně podílí na milosti Božího Slova, které je přítomné skrze slyšené svědectví Písma a svátostné úkony. Svátost se od kázání odlišuje tím, že se děje v aktivní účasti věřících a podílíme se na ní více smysly. Významem svátosti vedle kázání je, aby Boží Slovo, které k nám v nich přichází, vstoupilo do našich srdcí, probudilo, oživilo a upevnilo naši víru a dalo nám jistotu spásy a tak proměnilo náš život k pravé důvěře, poslušnosti a lásce.<sup>187</sup> Když si Bůh svobodně zvolí nižší stvořenou skutečnost jako prostředek svého sebezjevení a jednání s člověkem, bere tím na sebe oběť sebeomezení, sebeponížení a utrpení, kdežto onu stvořenou hmotnou skutečnost povznáší a povyšuje do vyššího řádu jako prostředek svého zjevitelského, spásného jednání a tím jí posvěcuje.<sup>188</sup> Svátost je děním v němž se církev vždy znovu uskutečňuje a buduje jako Kristovo tělo.<sup>189</sup>

Křest je svátostí první duchovní obrody, v ní Duch svatý přivtěluje křtěnce jednou pro vždy k Boží církvi a osvojuje mu milost Kristova křtu, kříže a vzkříšení. Zevní úkon této svátosti záleží v lití vody na temeno hlavy a ve výroku: „Já tě křtím ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého“. K prožití obrody ve křtu je nutná víra. Křest nemluvňat, která nejsou víry schopná má smysl, protože působení Ducha svatého se neodehrává v církvi jen ve vědomí, ale i v podvědomí a nevědomí lidí a zasahuje i do jejich tělesného života. Dospělý křtěnec tak prožívá obrodu vírou při křtu, nedospělý pak vírou až při biřmování. Křest nemluvňat, která se nemohou rozhodovat není proti Boží vůli, neboť Bůh je stvořil a také je chce spasit v Ježíši Kristu. Křtu jsou přítomni rodiče, aby za dítě děkovali Bohu, odevzdali je do jeho ochrany a slíbili, že budou pečovat o jeho život v Kristu. Křest zavazuje církev, rodiče a kmotry k svědomité křesťanské péči o víru a život pokřtěného, samotného křtěnce pak zavazuje k věrnosti Kristu a k životu víry s církví.<sup>190</sup>

Biřmování je svátost, ve které Duch svatý oživuje a upevňuje víru pokřtěného, který byl řádně vzdělán v evangeliu, činí z něho odpovědný úd Boží církve a obdařuje ho radostí Kristova vyznavače. Zevní úkon biřmování spočívá v tom, že duchovní, který jí vysluhuje klade biřmovanci ruce na hlavu a žehná mu křížem na čele a přitom říká: „Přijmi dary Ducha svatého. Amen.“<sup>191</sup>

<sup>187</sup> TRTÍK, Zdeněk. *Základy víry Československé církve*. s.92.

<sup>188</sup> TRTÍK, Zdeněk. *Slovo víry*. 1. vyd. Praha: Blahoslav, 1963.s.87.

<sup>189</sup> TRTÍK, Zdeněk. *Dokument - Uvedení do Základů víry*. .s.114.

<sup>190</sup> TRTÍK, Zdeněk. *Základy víry Československé církve*. s.92-94.

<sup>191</sup> TRTÍK, Zdeněk. *Základy víry Československé církve*. s.94-95.

Večeře Páně je svátostným hodem lásky, ve kterém je se svou obcí neviditelně přítomen její ukřižovaný, vzkříšený a oslavený Pán, aby jí spravoval slovem Písma, posvěcoval svým Duchem a sjednocoval svou láskou a tak jí k sobě připoutával k věčnému obecenství v království Božím.. Zevní úkon večeře Páně záleží v obětování, zpřítomnění, v lámání chleba a v přijímání chleba s vínem. Úkon obětování je pozvedáním chleba a kalicha s vínem jakožto znamení Ježíšova těla a krve a díkůvzdání za Ježíše Krista a jeho obět'. Úkon zpřítomnění je liturgické znázornění poslední večeře Páně s užitím chleba a kalicha. Úkon lámání chleba je liturgickým znázorněním Ježíšovy oběti za nás a pro nás. Přijímání chleba s vínem je svátostným znamením, pod kterým shromážděná obec z milosti Ducha svatého přijímá vírou neviditelně přítomného Krista. Večeře Páně je středem pravidelných bohoslužeb podle liturgie, ale může být konána i mimo ně. Kristus při svátosti přítomen obci jako hlava církve v moci Ducha svatého. Ježíš Kristus není přítomen v chlebu a víně, ale přichází do našich srdcí, skrze svátostnou zvěst.<sup>192</sup>

Večeří Páně je vlastním středem a typickým shromážděním všech křesťanských církví a prokazuje se jí totožnost zjevujícího se Boha se zjevením v Ježíši Kristu.<sup>193</sup>

Svátost pokání je jednání, kterým věřící obec mocí Božího Slova připravuje ke svátosti večeře Páně soukromým zpytováním svědomí, lítostí nad hříchy, smířením s Bohem i s bližními a předsevzetím nového života v Kristu. Zevní úkon spočívá v otázkách, na které obec odpovídá přiznáním hříchů, lítostí a slibem nápravy a modlí se s duchovním za odpuštění. Jako doplnění této svátosti je také možná soukromá zpověď, v některých případech dokonce nutná. Duchovní je po ní vázán zpovědním tajemstvím.<sup>194</sup>

Manželství je svátost, ve které se muž a žena navždy spojují v lásce, jsou posvěcováni Duchem svatým, aby byli Božím obrazem v Kristu, nástrojem stvořitele ke vzniku nových lidských bytostí a základem rodiny podle Boží vůle. Zevní úkon svátostí manželství záleží v tom, že manželé uprostřed věřící obce slibují manželskou lásku, věrnost a oddanost a pijí společně z kalicha na znamení obětavé lásky.<sup>195</sup>

Útěcha nemocných je svátost, ve které je těžce nemocný posilován Duchem svatým posilován skrze Slovo Boží a modlitbu a potěšován ve víře v život věčný v Ježíši Kristu. Zevní úkon této svátosti spočívá ve čtení Písma svatého, v modlitbách přítomných a ve

<sup>192</sup> TRTÍK, Zdeněk. *Základy víry Československé církve*. s.95-96.

<sup>193</sup> KUČERA, Zdeněk. *Hoře a milost: Ke kořenům teologie církve radikálního modernismu*. 1.vyd. Brno: L.Marek, 2001 s.109.

<sup>194</sup> TRTÍK, Zdeněk. *Základy víry Československé církve*. s. 97.

<sup>195</sup> TRTÍK, Zdeněk. *Základy víry Československé církve*. s. 97-98.

znamenání nemocného křížem. K této svátosti se připojuje svátost večeře Páně.<sup>196</sup>

Svátost svěcení kněžstva je svátostí, ve které Boží církev na modlitbách přenáší služby svého kněžství na osoby které jsou způsobilé a osvědčily se. Duch svatý v ní přistupuje ke svěcenci, aby dokonal jeho vnitřní povolání ke kněžskému poslání. Zevní úkon svátostí spočívá v tom, že zástupci církve vkládají na svěcence ruku a říkají: „Osvěćuj a posiluj tě Bůh Duchem svým svatým, amen“ Kněžství Boží církve spočívá v milosti vyvolení k obětnímu obecenství v jediné pravé oběti Ježíše Krista a tak i k účasti věčného života ve vzkříšeném a oslaveném Kristu, i v poslání zvěstovat spásu všem lidem. Přenesení služeb kněžství na svěcence znamená pověření k všestranné péči o obětní obecenství obce, zvláště konáním bohoslužeb, hlásáním slova Božího, vysluhování svátostí a pastýřskou službou. Kněžství Boží církve přenesením na svěcence nepomijí, ale je zajišťováno právě péčí vysvěćených kněží o ně. Podmínkou vnitřního povolání kněze je jeho osobní modlitební a myšlenkový zápas o ně nad Písmem svatým i neustálé vnitřní rozněcování milosti, která mu byla dána vzkládáním rukou.<sup>197</sup>

Vedle svátostí má církev i obřady mimosvátostné, které jsou vhodnou příležitostí k hlásání Božího slova.

Podle Zásad ČCE nejsou svátosti ničím jiným než viditelným Slovem Božím, nejedná se po katolickém způsobu o zvláštní na Slovu Božím nezávislé prostředky, skrze něž je zázračným a tajemným způsobem vlévána milost Boží a vštěpována nadpřirozená spravedlnost. Tento názor v církvi vedl k lehkomyšlnému spoléhání na svátosti bez touhy po změně v srdci.<sup>198</sup>

ČCE uznává jen dvě svátosti: křest svatý a svatou Večeří Páně. Ostatních pět svátostí v souladu s odkazem reformace, odmítá, protože nejsou zdůvodněny Slovem Božím a jen zatemňují pravé Kristovy úmysly. ČCE pohlíží na svátosti jako na služebné prostředky, které ustanovil Kristus, aby jimi bylo zpečetěno a v srdcích věřících utvrzeno dílo spasení. Platnost tedy svátosti mají pouze ve spojení se Slovem Božím a cenu pro nás mají jen, jsou-li přijímány ve víře. Manželství bylo prohlášeno za svátost pouze špatným výkladem Písma, pokání není svátostí, nýbrž stavem věřícího srdce. Kněžské svěcení bylo v katolických církvích povýšeno na svátost, když byla Večeře Páně přetvořena v oběť a kněžstvo se stalo obětníkem a prohlášeno za zvláštního nositele a zprostředkovatele Boží milosti.<sup>199</sup>

<sup>196</sup> TRTÍK, Zdeněk. *Základy víry Československé církve*. s.98.

<sup>197</sup> TRTÍK, Zdeněk. *Základy víry Československé církve*. s 98-99.

<sup>198</sup> HROMÁDKA, Josef L. *Zásady Českobratrské církve evangelické*.1946.s.33.

<sup>199</sup> HROMÁDKA, Josef L. *Zásady Českobratrské církve evangelické*. 1946.s.34.

Svatosti nejsou pouhou památkou a znamením, ale svými viditelnými úkony nám připomínají, že Slovo bylo učiněno tělem. Svátostmi se vyznává, že evangelium nespočívá v pouhých myšlenkách a názorech, ale ve skutcích Kristových, které pro nás vykonal na zemi.<sup>200</sup>

Křest svatý není soukromým úkonem, ale veřejným úkonem církve., ve kterém na sebe bere úkol být strážcem i ochráncem pokřtěných dětí, přinášet jim živé svědectví. Na náboženskou výchovu pokřtěných dětí kladli reformátoři velikou váhu.<sup>201</sup>

Svatá večeře Páně byla ustanovena Ježíšem Kristem k tomu, aby si věřící stále připomínali spasitelnou moc jeho oběti na kříži, stáli v osobním obecenství s ukřižovaným Spasitelem, posilovali svou víru v odpuštění hříchů a navzájem se utvrzovali jako účastníci jednoho stolu Páně. ČCE zavrhl rímskokatolické učení, že při mši se mění podstata chleba a vína v podstatu těla a krve Kristovi, a že tedy při této svátosti přijímá křesťan tělesně téhož Krista, který sedí po pravici Otcově. Také je odsouzeno jakékoliv uctívání posvěceného chleba a vína. Večeře Páně se vysluhuje pod obojí způsobou. V duchu reformačních předků usiluje ČCE o důstojné vysluhování. Jen těm, kdo opravdu věří a životem dosvědčují, že stojí ve službě Kristově. Večeři Páně sbory obnovují smlouvu s Kristem a prohlašují, že nechtějí vědomě trpět nic, co poskvřňuje církev. Večeře Páně nesmí být slavena jen jako obyčej předků, nemá se k ní přistupovat nehodně, bez pokání.<sup>202</sup>

Vnější způsoby večeře Páně jsou méně důležité. Čím je řád vysluhování jednodušší tím lépe., protože složitost obřadů často svádí na cesty falešné, blouznivé zbožnosti. Zejména je žádoucí, aby se při Večeři Páně vždy všechno a všude dělo slušně a podle řádu, a aby celá církev pokud možno usilovala o stejný pořádek.

Nejzávažnějším rozdílem v tématu svátostí je samozřejmě jejich rozdílný počet, v jejich pochopení jako viditelného Slova Božího se pak oba dokumenty shodují.

---

<sup>200</sup> HROMÁDKA, Josef L. *Zásady Českobratrské církve evangelické*. 1946.s.34.

<sup>201</sup> HROMÁDKA, Josef L. *Zásady Českobratrské církve evangelické*. 1946.s.35.

<sup>202</sup> HROMÁDKA, Josef L. *Zásady Českobratrské církve evangelické*. 1946.s.35. s.37-38.



## Závěr

Na základě porovnání obou základních věroučných dokumentů v širším kontextu okolností jejich vzniku, pozdější reflexe autorů i příslušného církevního prostředí, se dá říci, že se ve většině svých věroučných okruhů shodují v míře větší než je běžné v rámci různých křesťanských církví. Při porovnávání však bylo přece zjištěno několik více či méně závažných rozdílů v pojetí důležitých teologických témat. Zejména se závažnou jeví otázka normy či pravidla víry, za kterou ČCE přijímá podle svých Zásad Slovo Boží, čerpané zejména výkladem Písma Svatého, oživeným působením Ducha svatého. Pro CČSH jím naproti tomu je Duch Kristův, který je podle Základů víry životem a silou Slova Božího<sup>203</sup>, je to Duch svatý, mluvící v Písmu svatém, dosvědčený starokřesťanským podáním, husitským a bratrským hnutím a v dalším reformačním úsilí.<sup>204</sup> Je to živý vzkříšený Kristus, který dává sílu svým služebníkům, osvěcuje jejich poznání Písma a tradice a otvírá v nich kladný vztah ke stvoření.<sup>205</sup> Zamyslíme-li se více nad oběma teologickými vyjádřeními, zdá se, že pojetí CČSH vyjádřené v pojmu Duch Kristův, otevírá širší možnosti ohledně pravidla víry. Jedná se zejména o způsoby prostředkování působení Ducha Kristova.

Dalším rozdílem je pojetí eklesiologie a pochopení církve. V CČSH se hovoří o Boží církvi jako viditelné, zjevující se ve viditelném lidském společenství, v ČCE o neviditelné Boží církvi, působící ve viditelném konkrétním společenství.

Spíše praktickým rozdílem, avšak působícím velmi závažně, je počet vysluhovaných svátostí. Tento rozdíl je nicméně potlačen blízkostí pochopení svátostí a přístupem k nim.

V CČSH je patrnější důraz na církve jako viditelné společenství, místo liturgického dění, v Zásadách ČCE zase na působení církve v podmínkách současného světa, pozitivní chápání sekularizace v odkazu na vliv náboženského socialismu.

Dá se tedy říci, že i když obě církve jsou si věroukou poměrně blízké, mají přesto své výrazné a svébytné teologické důrazy. K těmto důrazům je ovšem možné a žádoucí přistoupit takovým způsobem, aby se více doplňovaly a vyvažovaly, než aby působily protichůdně. To by pak mohlo být dobrým základem další a hlubší spolupráce obou církví na Božím díle ve světě.

<sup>203</sup> TRTÍK, Zdeněk. *Základy víry Československé církve*. s.23

<sup>204</sup> TRTÍK, Zdeněk. *Základy víry Československé církve*. s.21

<sup>205</sup> KUČERA, Zdeněk. *Hoře a milost: Ke kořenům teologie církve radikálního modernismu*. s.109.

# Bakalářská práce: Srovnání základních věroučných dokumentů CČSH a ČCE

## Použitá literatura

### a) Prameny:

1. HROMÁDKA, Josef L. *Zásady Českobratrské církve evangelické*. 4. vyd. Praha: Synodní rada Českobratrské církve evangelické, 1946. 72 s.
2. HROMÁDKA, Josef L., *Zásady Českobratrské církve evangelické*. Praha: Synodní rada Českobratrské církve evangelické, 1968. 104 s.
3. TRTÍK, Zdeněk. *Základy víry Československé církve*. 1. vyd. Praha: Ústřední rada církve československé, 1958. 104 s.

### b) Sekundární literatura:

4. FILIPI, Pavel. *Křesťanstvo: Historie, statistika, charakteristika křesťanských církví*. 3. upravené vyd. Brno: CDK, 2001. s. 174-178. ISBN 80-85959-80-1
5. FILIPI, Pavel. Život. IN: FILIPI, Pavel, HROMÁDKA, Josef L. *Do nejhlubších hlubin*. K stému výročí narození J.L.Hromádky. 1. vydání. Praha: Kalich, 1990. s. 13.
6. HROMÁDKA, Josef L. Ústřední principy protestantské. Praha: Jeroným, 1925. s. 8.
7. HROMÁDKA, Josef L. Věčná pravda je neproměnná, ale ne nadčasová. IN: FILIPI, Pavel, HROMÁDKA, Josef L. *Do nejhlubších hlubin*. K stému výročí narození J.L.Hromádky. 1. vydání. Praha: Kalich, 1990. s. 453
8. KUČERA, Zdeněk. *Hoře a milost: Ke kořenům teologie církve radikálního modernismu*. 1. vyd. Brno: L.Marek, 2001. s. 109.
9. LOCHMAN, Jan Milič. *Krédo: Základy ekumenické dogmatiky*. Přeložil Bohuslav Vik. 1. české vyd. Praha: Kalich, 1996. s. 210-211.
10. MEDEK, Rudolf. *Katechismus v duchu Církve Československé husitské*. 1. vyd. Praha: Blahoslav. československé, 1990. s. 125-131.
11. RAGAZ, Leonhard. *Od Krista k Marxovi, od Marxe ke Kristu*. Přeložil Jaroslav Šimsa, Jiří Linhart. Praha: Jan Laichter, 1935. s. 30-35.

12. SALAJKA, Milan. *Portrét Církve Československé husitské*. Praha: CČSH, 2007. Blahoslav. s. 20. ISBN 80-7000-876-8
13. SMOLÍK, Josef. *Cesta života*.3.vyd. Praha: Kalich,1991. s.26.
14. TRTÍK, Zdeněk. Angažovaná theologie. In:SALAJKA, Milan, Anežka EBERTOVIÁ a Zdeněk TRTÍK. *Theologie angažované církve*. Praha: Blahoslav, 1979. s.87
15. TRTÍK, Zdeněk. *Slovo víry*. 1. vyd. Praha: Blahoslav, 1963.s.7-87.
16. TRTÍK, Zdeněk. Dokument - Uvedení do Základů víry. *Theologická revue*. 2.vyd. Praha. UK HTF, 2004, 75/2004, s.85-123.[cit.2012-06-15].s.95. ISSN 751200485-123
17. TRTÍK, Zdeněk. Evangelium v odkazu dr. K. Farského. *Theologická revue*. 1.vyd. Praha. UK HTF,1977, 10/1977;.s.42-48. [cit.2012-06-15]s.46.ISSN103197762-66
18. TRTÍK, Zdeněk. Sociálně etické principy Základů víry. *Theologická revue* 1.vyd. Praha. UK HTF,1979, 12/1979;.s.40-48. [cit.2012-06-15]s.43.ISSN 122197941-48
19. VOGEL, Jiří. *Církev v sekularizované společnosti*. Brno: L.Marek, 2005. s.47.

### **c) Užité encyklopedie a slovníky:**

20. Citace. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online].St.Petersburg (Florida): Wikipedia Foundation, 7.12.2004, last modified on 8.5.2012 [cit.2012-06-05].Dostupné z:[http://cs.wikipedia.org/wiki/Josef\\_Lukl\\_Hrom%C3%A1dka](http://cs.wikipedia.org/wiki/Josef_Lukl_Hrom%C3%A1dka)
21. Citace.In:*Wikipedia: the free encyclopedia* [online].St.Petersburg (Florida):Wikipedia Foundation,14.4.2011, last modified on 29.5.2012 [cit.2012-06-04]. Dostupné z:[http://cs.wikipedia.org/wiki/Zden%C4%9Bk\\_Trt%C3%ADk](http://cs.wikipedia.org/wiki/Zden%C4%9Bk_Trt%C3%ADk)

### **d) Elektronické dokumenty nebo jejich části:**

22. GRUBER, Jiří. *Pozvání na cestu: Co může evangelická církev nabídnout těm, kteří ji znají i neznají*. [online]. Praha: Synod ČCE, 2006. s.10-19. Tisky synodu.[cit.2012-06-15]. Dostupné z: <http://synodcce.cz>

## Summary:

Srovnání základních věroučných dokumentů CČSH a ČCE

The Comparison of the basic doctrinal Documents CČSH and ČCE

Michal Vejvoda

The Comparison of the basic doctrinal Documents in their broader context has led into surprising discovery of their similarity, though with more or less important differences.

Especially the doctrine of faith (rules of faith), by which ČCE (Evangelical Church of Czech Brethren) finds their source by interpretation of the Word of God while inspired by the Holy Spirit and for CČSH (Czechoslovak Hussite Church) it is the Spirit of Christ. With a closer look at it you will find a similar concept of this rule.

Another difference is a concept and approach towards the church itself, CČSH talks about God's Church as a visible, tangible human fellowship, whereas ČCE talks about an invisible God's Church, operating within concrete fellowship.

Another difference, this time practical one, is a number of celebrated, (served) sacraments; nonetheless this difference is suppressed by its similarity and the approach towards them.

Within CČSH is more obvious the emphasis on a church as an institution, in the Basics ČCE on their function within an environment of current world. Thus both churches are very close in their beliefs and their peculiar emphasis is rather complimentary and in balance then vice versa.